

Jaké vědomosti a znalosti by si měl branec přinést na vojnu při 14měsíční službě.

Tato otázka není jen naše, specificky československá, nýbrž jest to otázka světová, která znepokojuje všechny státy. Říká se jí krátce branná příprava, která má umožnit krátkou dobu přesměnění služby a přitom zachovati brannost, vojenskou pohotovost národa pro případ války. Setkáváme se s ní ve všech státech a jest všude teoreticky řešena a prakticky prováděna.

Avšak dosavadní výsledky branné přípravy ve státech s pravidelnou a značnou armádou jsou velmi neuspokojivé, možno říci mizivé. Ve státech, jimž armáda byla zmenšena mírovými smlouvami na minimum, má prý branná příprava — prováděná i tajně různými spolky — mnohem lepší a trvalejší výsledky. Doufejme však, že nenadejte hned tak chvíle, kdy by se svět přesvědčil o pravdivosti tohoto tvrzení.

Protože i náš branný zákon určuje 14měsíční presenční službu, setkáváme se s řešením této otázky i u nás v denním, odborném i spolkovém tisku. Nejsem zapřisáhlý škarohlíd, ale myslím, že se připojím v branné přípravě, bude-li založena ihned na široké bási, ve výsledcích k ostatním státům s pravidelnou armádou, protože branná příprava nemá za dnešních poměrů ani u nás velkých nadějí na značnější výsledky.

Částečným vzorem může nám býti Italie a Francie. Tam byla již tato výchova částečně uskutečněna a přece se jí nedaří tak, jak bychom očekávali. Při tom nutno uvážiti, že jsou to státy se staletými státními, národními i vojenskými tradicemi. U nás byla státní a vojenská kontinuita přerušena třemi stoletími, tedy značná položka minus; myslím také, že nejsme pro brannou přípravu připraveni ani morálně.

Jest to snad úsudek trochu odvážný, ale nelze se mu vyhnouti, chceme-li řešiti otázku branné přípravy všestranně. Musíme počítati se všemi okolnostmi pro i proti.

Nebudu řešiti naši duševní nepřipravenost dlouhými logickými dedukcemi, chci jen několika obrázky psychologicky zaostřenými ukázati na tuto naši, řekl bych, národní vlastnost.

Bude dobře, uvědomíme-li si trochu poměr, v jakém jest většina naší československé veřejnosti k vojenské povinnosti a k armádě. Není o tom sporu, že armáda jest dosud pocíťována jako cizí, obtížné těleso v národním těle, a že jest snaha co nejdříve se jí zbaviti. Armáda a její symboly jsou valné většině něčím úplně cizím a nechápaným.

Jak se chová naše veřejnost k vojenskému symbolu, k praporu? Viděli jste, kolik mužů smeklo loni 28. září, když procházel Prahou průvod starodružinníků s prapory, na které přísahali první bojovníci čsl. armády? Snad ani desátý necítíl, že přišla chvílka, kdy jest nutno se skloniti. Kolik občanských osob zdraví plukovní prapor? Setkání s pochodujícím oddílem není většině ničím jiným, než příležitostí poslechnouti snad vojenskou hudbu, ale skoro jistě příležitostí, aby mohli politovati v duchu „chudáky vojáčky“.

Slyšeli jste mluvit o společnosti o budoucí válce? Po několika obvyklých slovech o válce plynů a aeroplánů slyšíte jednoho, jaký obchod by si zařídil, t. j. co by armádě dodával — a jak by to nyní uměl — druhého, jakou „ulejvku“ by si opatřil. Maně vás napadne, komu by vlastně mohl za takových okolností dodávati, nebo kam by se „ulil“, když by nikdo nestál v prvních řadách.

Ale i mladá generace, ta, která nezakusila přímých válečných útrap, nemá k vojenské službě a k armádě jiný než negativní vztah. Bylo již několikrát upozorněno na vojenské písně a jejich společný motiv. Smutek, stesk a touha, aby ta vojna byla již skončena. Jest to opravdu zajímavé, že i ve vojenských písních popřevratových najdeme zase jen smutek a nechuť k vojenské službě. Vyjadřuje-li se v písních duše a povaha národa, pak jsme národ typických nevojáků. „Kdybys byl, Jeníčku“ vyjadřuje jinými slovy častá matčina kázání, končíci slovy „však tě na vojně naučí dělati dobrotu“. Vojna není pokračováním školy, nýbrž jest zde jakýmsi druhem trestnice a jest také tak s počátku mnohými nováčky chápána.

Avšak ani tisk, až na řídke výjimky, nenašel k vojenské povinnosti a k armádě dosud jiný poměr než negativní. Jest to právě tisk nejvíce rozšířený, který s oblibou přináší karikatury, vtipy a články o vojsku a jeho příslušnících, které v mladých čtenářích vzbuzují jen odpor k vojenské povinnosti. — Antimilitarismus — bohužel chápáný dnes ve falešném slova smyslu — byl a jest u nás snad již obsažen v mateřském mléce. Jest to jedno z nejhorších dědictví po bývalé monarchii a myslím, že bude třeba nejméně dvou generací, než se poměry změní.

Potřebujeme, řekl bych, vojenské a válečné tradice, která by v mladých mužích, vlastně již v chlapcích otupila tento vrozený, t. ř. antimilitarismus. Nemyslím tím, že by v dorůstajících dětech měla býti živena a hýčkána myšlenka na vojnu a válku, nepřejí si, aby byl vychováván dorost, jehož největší touhou by byla válka a boj, ale jistě by neškodilo, kdybychom v chlapcích vychovávali trochu mužné hrdosti a vůle býti vojákem.

Sloužil jsem u pluku, který se rekrutoval ze starých chorvatských hraničářů, a dobře se pamatuji, s jakou pýchou mi tito prostí lidé vypravovali o vyznamenáních, která získali jejich předkové, a jak tato vyznamenání a vzpomínky na boje dávno mrtvých předků byla dědičnou chloubou celé rodiny.

Něčeho takového jest nám třeba: vojenské tradice. Namítnete mi, že i té jest u nás dosti, staré i slavné novodobé. Myslím, že nikoliv. Těch otců-legionářů, kteří budou svým synům vypravovati o bojích legií, jest přece jen poměrně málo oproti těm, kteří stáli v řadách vojska rakousko-uherského, a ti arci „starí rakouští vojáci“ nebudou svým synům vypravovati o tom, co jest nejsmutnější kapitolou jejich života. Snad teprve druhá generace bude vypravovati svým synům o tom, „kde to vyhrála

jeho setnina, jeho četa či družstvo“, a bude tím způsobem v nich budit chlapeckou pýchu, že otec byl vojákem a poddůstojníkem.

Myslím, že duševní branná příprava u nás se rovná nule. A co pomůže fyzická branná příprava bez vůle a chuti? A dále — dokud bude možno, aby nastupovali nováčci s jedinou touhou již při vstupu do kasáren, aby byli propuštěni po šestiměsíční službě — dotud budeme si demoralisovati dorost i brance již v míru.

Nekladl bych pro počátek váhu na to, aby branná příprava byla rozšířena na široké vrstvy. Dobrovolných účastníků, i když jim bude kynouti výhoda zkrácené vojenské služby o dva až tři měsíce, nebude mnoho, a výsledky takto široce založené výchovy těžko dnes odhadnouti. Myslím, že by pro počátek stačilo, a bylo značným úspěchem, kdyby cvičenci tělocvičných a střeleckých korporací dávali brance, kteří by byli schopni po 2 měsících převzít funkce cvičitelů, totiž mladých zdatných poddůstojníků. To bych pokládal za dobrý postačující počátek; teprve vytrvalou propagandou bude třeba morálně připravit a vychovávat široké vrstvy k branné přípravě, která bude vyžadovati značných finančních nákladů, a bojím se, že by nemohla v počátcích vykazovati výsledků; vždyť u nás, co není ihned „makatelně“ dobré, není vůbec dobré.

Bude nutno houževnatě bojovati o každý krok, směřující k branné výchově. Užil jsem úmyslně slova bojovati, abych vyzdvihl myšlenku, že nucená branná příprava, tedy tlak, by znovu mohla vyvolávat na veřejných schůzích bouřlivě aklamovaná slova „ní muže — ní haláře“.

Bude nutno napřed soustavnou, drobnou prací vytlačit dosavadní nenávistný poměr k vojenské povinnosti a k armádě, a řekl bych, bezbolestně převádět široké vrstvy do tábora těch, kteří jsou si vědomi toho, že ve válce jest ve zbraní a v boji celý národ, každý že jest postaven tam, kde mu velí jeho fyzická zdatnost a ne tam, kde mu kyne osobní prospěch. Jest to jeden z nejkrutějších poznatků, že válka, vyžadující tolik obětí od širokých vrstev, jest některým lidem pramenem velikých osobních zisků. Jak krutě vyzněl závěr Margueritteovy úvahy o válce v Garsonce: „Válka byla vedena proto, aby ženy mohly nositi kratší sukně a delší šňůry perel“.

Odchýlil jsem se značně od dané otázky a úmyslně, a to proto, abych ukázal, že nejdůležitějším požadavkem branné přípravy jest její duševní a morální část. Shrnul jsem negativní důvody, abych psychologicky zdůvodnil myšlenku, neprovádět ihned brannou přípravu na široké bási, nýbrž u menších a řádně organisovaných celků pokusiti se o výchovu — předvojenskou — poddůstojnického dorostu. Zkušeností takto získaných bude se pak moci dobře využít při budoucí organisované a duševně připravené branné přípravě.

Představuji si úlohu tuto tak, že by jmenované spolky pracovaly v užším spojení s 5. oddělením hlavního štábu, t. j., že by jejich programy byly doplněny tak, aby z nich armáda měla značný užitek.

Velmi důležitá jest také otázka branné přípravy důstojnického dorostu, t. j. studentů středoškoláků a vysokoškoláků. Zde myslím, zejména u středoškoláků není problém tak těžký a nejistý jako u ostatních branců. Ve vyšších třídách střední školy bylo by snadné umožnit studentům takový stupeň branné přípravy, že by při-

cházeli do škol pro záložní důstojníky tak připraveni, že by se mohlo ihned začít s vlastním výcvikem praktických velitelů čet a rot. A že tato otázka jest velmi naléhavá, přisvědčí každý, kdo viděl statistickou potřebu na velitelských místech za minulé války.

Nebál bych se finančních nákladů na takovou brannou přípravu poddůstojníků a důstojníků.

A nyní jest třeba programově vyjádřiti požadavky, kladené na tento dorost a jeho výcvik.

Představuji si, že program výcviku měl by míti asi tyto skupiny:

Morální: 1. morálka; 2. poměr člověka k člověku; 3. sebeobětování; 4. poctivá spolupráce; 5. vlastivěda; 6. vojsko; 7. státní vlajka; 8. prapory; 9. nutnost obrany; 10. vynikající jednotlivci lidstva a národa; 11. vynikající vojevůdce a prostí bojovníci.

Tělocvičný: 1. prostná cvičení, skok, šplhání, pochod, běh, vrhy, nošení břemen, závody.

Vojenský: Teoretický: disciplína, subordinace, úcta k nadřízeným, pozdrav, mravní povinnosti vojska a vojáka, soudržnost, přátelský duch, vystupování na veřejnosti. **Praktický:** individuální výcvik beze zbraně a se zbraní, pozdrav, zacházení s puškou, střelba, péče o zbraně, znalost zbraně, užití zbraně, šerm bodákem, šerm nožem, vrh granátem, strážní služba, hlídky pohyblivé a stojící, terén a jeho využití, zákopy a překážky, táboření, udílení rozkazu a provedení.

Pěstění odvahy: Skoky přes pevné překážky a široké příkopy, přelézání vysokých hradeb, skok do hloubky, spouštění po laně, chůze přes úzké lávky, křížkování a box.

Hygiena: Otuzování těla, čistota, znalost lidského těla, úrazy a první pomoc, zranění a čistota při opatrování, nakažlivé choroby a ochranná opatření, plyny a ochrana proti nim.

Jsem si toho vědom, že moje úvaha se bude snad zdáti negací branné přípravy, ale není tomu tak. Snažil jsem se krátce zachytiti stav, jaký jest, abych jaksi negativním postupem ukázal, jaký by měl býti. Není přece vždy úlohou negace bořiti, nýbrž negace může také býti počátkem konstruktivní činnosti. To jsem měl na mysli při psaní této úvahy.

Vím také, že jest v ní mnoho nadhozených a důsledně nevyřešených otázek, ale myslím, že nebylo úlohou v této práci široce a důkladně objasniti celou brannou přípravu.

Začneme školou a připravme duševně tiskem širokou veřejnost, než přikročíme k celostátní branné přípravě; prozatím však zachytněme alespoň ty prvky, které nám mohou poskytnouti nějaké výsledky pro přechodnou dobu.

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

J. N.:

Odchod generála Mittelhaussera.

Způsob, jakým se československá veřejnost, vojenská i nevojenská, rozloučila v prvních dnech t. m. s generálem E. D. Mittelhausserem, do té doby velitelem francouzské vojenské misse v Československu a po zvěcnělém nezapomenutelném generálu M. Pelléovi druhým náčelníkem hlavního štábu českoslo-

venské branné moci, je nejen krásným dosti učiněním velkorysé a pronikavé práci vykonané během sedmi let generálem Mittelhausserem v naší branné moci, nýbrž je také povznášejícím svědectvím uznání a vděčnosti, s níž naše oficiální i neoficiální veřejnost dovede posouditi a oceniti služby vykonané příslušníkem správeného národa pro naši věc.

Mnohonásobné pocty oficiální i nelicené spontánní projevy českého a slovenského tisku a nejširších vrstev jsou zřetelným dokladem tohoto stavu myslí, který cti stejně významného jako národ, který tyto pocty udílí, a který je jen novým šťastným osvědčením přátelských vztahů mezi naší novou armádou a vítěznou armádou velké demokracie západoevropské.

Z projevů, které byly učiněny při této příležitosti, sluší odbornému vojenskému tisku zaznamenati proslov gen. Mittelhaussera, pronesený při jeho návštěvě na rozloučenou ve Válečné škole, jakož i odpověď velitele této školy gen. Jameta. Naše Válečná škola je již svým založením i svou pracovní metodou jedním z nejkonkrétnějších a nejceněnějších výsledků práce francouzské misse, i mohou býti proslovy, vyměněné při příležitosti tak významné, jako je odchod dosavadního náčelníka misse, výmluvným svědectvím nazírání rozhodujících představitelů misse na Válečnou školu ve spojení s budoucími úkoly misse u nás. Oba proslovy jsou mimo to kabinetní ukázkou řečnického a psychologického umění, vlastního jasnému a konkrétnímu genu francouzského národa.

Generál Mittelhausser pravil v podstatě toto:

„Loučím se s vámi a vyslovuji vám svá nejlepší přání. Nemám přání živějšího, než abych viděl vzkvásti ono středisko vojenského vzdělání, jímž je Válečná škola, které jsme věnovali největší část svého úsilí.

Toto středisko je v dobrých rukou a jako u hodinového stroje lze měniti jeho součástky jen velmi obezřele.

Tvoří se zde doktrína, opřená o Polní řád; tato doktrína, právě tak jako Polní řád, je původní. Vychází z války pohybné a dbá zeměpisných poměrů vašeho státu. Jest na vás, abyste ji šířili ve štábech a ve vojskových tělesech. Jednota v doktríně je první podmínkou morální kázně velitelství.

Vaše vyhlídky do budoucna jsou krásné, jestliže tato instituce, tento druh studií bude vzkvétati, jestliže, opustíce Válečnou školu, kde se Vám dostalo doktríny, budete mítí smysl pro další práci osobní.

Bez osobní práce není osobitosti a bez osobitosti není velitele, který by byl hodným tohoto názvu.

Moderní válka se rychle komplikuje; zítra to bude válka laboratoří, vědeckých překvapení. Vzdělání důstojníka generálního štábu se tím stává stále složitějším. Vzdělání vysokého velitele nemá býti menší, neboť vlastností morální, rozhodnost a smysl pro odpovědnost jsou květy, které vyrůstají jen na půdě zorávané, na půdě vzdělávané osobním přemýšlením.

Smysl pro práci je vlastností československého člověka. Smysl pro odpovědnost poroste zároveň s vědomím ceny národních tradic, s nezlomnou vírou v budoucnost vaší kultury, s optimismem a idealismem, jehož nevyrovnatelný příklad vám podává zázračná životní dráha presidenta Masaryka.

V tomto znamení přeji vám, pánové, vše nejlepší pro vaši budoucnost.“

Na tuto řeč loučícího se generála Mittelhaussera odpověděl velitel školy:

„Pane generále, děkuji vám za návštěvu, kterou jste nám laskavě učinil dnešního dne, před svým odjezdem. Je to nová a bohužel poslední známka zájmu, kterého jste nikdy nepřestal projevovali této škole. Jsme si toho všichni velmi dobře vědomi.

Děkuji vám také za direktivy a rady, které jste nám právě znovu obnovil. Buďte jist, pane generále, že jich nezapomeneme a že se vynasnažíme, abychom jich věrně následovali.

Mohu vás ujistiti, že dokud budu veleti této škole, bude v ní vládnouti nejdokonalejší duch svornosti a pravé vojenské družnosti mezi důstojníky francouzskými a československými a že Válečná škola bude s těmito city intimní a plodné spolupráce pokračovati stejně plně a stejně svědomitě jako dosud v rozšiřování doktríny hlavního štábu, jakož i ve spoluúčasti na výcviku vyšších velitelů a ve výchově sboru důstojníků generálního štábu, který budou brzy mnohé cizí armády, a to nikoliv nejnevýznamnější, moci Československu záviděti.

Pane generále, jsem tlumočnickem všech, kdo mne obklopují, jestliže vám vyjadřuji jednomyslnou lítost, kterou nám působí váš odjezd, a jestliže vám vyslovuji nejupřímnější a nejuctivější přání plného zdraví a úspěchu v krásné vojenské kariéře, která vás ještě očekává.

Dovolu, pane generále, abych k těmto kolektivním citům připojil ujistění o mé osobní hluboké vděčnosti za blahovůli, kterou jste vůči mně neustále projevoval, a za vše, zač jsem vám osobně zavázán.“

Mezi oběma proslovy promluvil jménem frekventantů a posluchačů školy generál Čila, staršína letošního informačního kursu pro generály a plukovníky, který poděkoval generálu Mittelhausserovi za veškerou péči a lásku, kterou vždy Válečnou školu zahrnoval, a ujistil ho, že absolventi i frekventanti školy budou naň vždy vzpomínati s vděčností a úctou.

Přinášejíce zprávu o tomto rozloučení generála Mittelhaussera s oficiálním střediskem naší vojenské vědy, připojujeme se i za redakci tohoto listu k výrazům díků, vyslovených generálovi celou naší veřejností. Články napsané generálem Mittelhausserem při významných příležitostech do našeho listu zůstanou vždy svědectvím jeho zájmu o práci druhého vědeckého střediska v naší armádě, t. j. Vědeckého ústavu vojenského, majetníka a vydavatele tohoto listu; budou také zvláštním důvodem, proč bude jména a práce generála Mittelhaussera i zde, a právě zde, vzpomínáno vždy rádo a vděčně, s vřelými přáními pro jeho další životní dráhu.

P1:

Návrh nového zákona o všeobecné reorganizaci francouzské armády.

(Obsah.)

I. Článek.

Všeobecná ustanovení.

1. Vojenská organizace má zajistiti integritu státního území. Válka může vyžadovati použití všech živých sil státu. Proto jsou předvídána nutná opatření, jejichž uskutečnění tvoří mobilisaci.

2. Tento zákon týká se armády pozemní.

Pozemní armáda se dělí na vojska metropolitní, domácí a vojska koloniální.

3. Úkol vojenské organizace jest:

- a) připravit i za války shromáždit osoby i materiál pro armádu;
- b) ochrana (kryt) mobilisace, nástupu a národohospodářské mobilisace;
- c) vojenský výcvik občanů;
- d) ochrana kolonií;
- e) zesílení ochrany kolonií oddíly metropolitními (domácími);
- f) udržovati vnitřní pořádek, nedostačí-li policie.

4. Základem vojenské organizace jest rozdělení státního území na 20 oblastí (région).

II. Článek.

Mírová organizace.

I. Složení mírové armády.

5. Mírová armáda má:

- a) orgány velitelské a štáby;
- b) vojsková tělesa a útvary služeb;
- c) odvodní kanceláře;
- d) mobilizační střediska;
- e) orgány a ústavy správní;
- f) školy a vzdělávací ústavy.

6. Vojska mírové armády se dělí na tři kategorie:

- a) vojska oblastní (teritoriální ve Francii, složená z francouzských jednotek);
- b) vojska zámořská (v koloniích, složená z Francouzů, domorodců a cizinců);
- c) vojska disposiční (v severní Africe, složená z Francouzů a domorodců).

II. Organizace velitelství a vojsk:

7. Válečná rada, t. j. poradní orgán u ministerstva války.

8. V čele oblasti stojí generál, který velí vojskům i oblasti; za války bude velitelem armádního sboru.

9. Velitelství nad vojsky zahrnuje veškerou pravomoc nad vojskovými tělesy.

10. Velitelství oblastní zahrnuje:

- a) posádkové záležitosti, udržování pořádku, disciplinu, justici a četnictvo;
- b) odvody, záložníky;

c) přípravu mobilisace;

d) kontrolu použití vojinů ve vojenských ústavech.

11. Oblast se dělí na „subdivise“ (za velení plukovníka nebo generála), subdivise mohou být spojeny ve „skupinu subdivisí“.

12. Různé služby jsou organizovány podle oblastí. Fungují podle (dosavadních) předpisů pro armádní sbory.

13. V každé subdivisi je „odvodní kancelář“, která vede v evidenci a spravuje osoby podléhající vojenské povinnosti.

14. Vojska vlastní jsou rozdělena na velké jednotky nebo na všeobecné zálohy, jež mají svá velitelství a služby.

Vojska zámořská jsou organizována podle místní potřeby.

Vojska mobilní obsahují velké jednotky a prvky všeobecných záloh.

15. Vojskové těleso má se co nejvíce přibližovat typu válečného pluku; má tedy:

jednotky výcvikové (nováčky a jejich instruktory);

jednotky manévrovací (částečně vycvičené);

eventuálně kádrové jednotky (personál z povolání).

16. V každé oblasti jsou jednotky seskupeny:—

a) v divise;

b) v prvky mimodivisní;

c) v prvky všeobecné zálohy.

Tyto různé útvary jsou rozloženy v oblasti podle potřeb výcvikových, mobilizačních a podle ubytovacích poměrů.

V každé oblasti je nejméně jedna divise složená z vojsk domácích.

17. Některá speciální vojsková tělesa mohou být seskupena pod zvláštním velitelstvím, skrze něž podléhají veliteli oblasti.

Počet a složení vojskových těles i služeb jest stanoveno zákonem o kádrech a počtu armády.

18. Pojednává o afrických domorodcích.

19. Pro potřeby nějakého tažení nebo zvláštní operace mohou být dočasně utvořeny pochodové velké jednotky.

20. Složení štábů určuje ministr. Štáby velitelství, která mají pravomoc nad vojsky i nad oblastí, mají dvě frakce: aktivní (pro vyšší mobilizované jednotky) a oblastní (pro oblastní štáby).

Činnost štábů je upravena zvláštním zákonem.

III. Nástup. Výcvik.

21. Nováčky se zařadují podle rozkazu ministrova do vojskových těles a ústav. Mimo své těleso nesmí voják býti použit, musí u něho zůstat po celou dobu své aktivní služby a, pokud možno, i v záloze.

22. Jednotky výcvikové i manévrovací jsou periodicky seskupovány ve velké jednotky pro cvičení v táborech nebo pro manévry. Kádry a záložníci se povolávají zásadně podle jednotek, jejichž počet se zvýší na počet válečný. Jejich výcvik se koná zásadně v táborech a na manévrech.

23. Cvičení ve střelbě, pochody a manévry se konají ve zvláštních střelnicích a cvičných táborech nebo v různém terénu.

Vojenská správa má právo dočasně obsadit soukromý majetek nebo zakázat do něho přístup; musí ovšem platit škody na něm způsobené.

24. Vojenské školy jsou:

a) vychovávací (z jejichž absolventů se doplňují důstojníci a poddůstojníci);

b) aplikační (zásadně jedna pro každou zbraň a službu);

c) válečná škola.

Mimoto může být pro speciální vzdělání použito škol civilních. Bude-li třeba, mohou být utvořena výcviková střediska pro budoucí poddůstojníky v záloze.

IV. Příprava mobilisace.

25. Mobilisace má za účel:

a) doplnit mírové jednotky na válečný stav;

b) postavit nové jednotky;

c) doplnit organizaci oblastních služeb a oblastního velitelství.

26. Mobilisaci připravují a provádějí mobilizační střediska. Jsou buď připojena k útvarům zbraní (služeb) nebo jsou samostatná, je-li toho třeba pro jejich speciální určení, a podléhají pak jako samostatné těleso veliteli subdivise.

Úkolem mobilizačních středisk jest:

a) vést mobilizační seznamy a deníky jednotek, jichž mobilisaci obstarávají;

b) rozdělit mezi ně přidělený personál, koně a materiál;

c) spravovati augmentační zásoby (mimo speciální materiál uložený ve zvláštních ústavech).

27. Mobilisační středisko se skládají:

- a) z důstojníků určených pro nově stavěné jednotky za mobilisace;
- b) z malého počtu aktivních vojenských osob;
- c) ze zaměstnanců vojenských a civilních.

Celkový počet stálého personálu je stanoven zákonem.

V. Zvláštní ustanovení pro koloniální vojsko.
(28—30.)

III. Článek.

Válečná organizace.

I. Provedení organizace.

31. Mobilisace má za účel sestavit válečnou armádu a uvést ji v chod. Nařizuje se dekretem po rozhodnutí ministerské rady.

32. Mobilisace může být:

- a) všeobecná, jež se oznamuje veřejnými vyhláškami, a
- b) částečná, kde se branci povolávají individuálně; mimoto může být oznámena též vyhláškami.

33. Dekretem nařizujícím mobilisaci povolávají se všichni branci. Přidělení jejich se děje podle nařízení ministerstva války v mezích stanovených branným zákonem.

34. Každá oblast mobilisuje počet jednotek podle svých zdrojů, podle potřeb průmyslové a administrativní mobilisace, jak předvídáno „mobilisačním plánem“. Tento plán, sestavený ministerstvem války, určuje:

- a) válečné učlenění (seskupení vojsk za války);
- b) pravidla, podle nichž se mobilisují jednotky zbraní a služeb.

35. Vojсковá tělesa se doplňují na válečný stav záložníky a rekvirovanými koni i materiálem. Ze svého mírového počtu si vezmou personál kádrující a specialisty pro nově stavěné jednotky, nebo odevzdají tento personál některému mobilisačnímu středisku.

Mobilisační středisko obdrží záložníky (a aktivní vojenské osoby od vojenských těles), vystrojí a vyzbrojí je a utvoří z nich válečné jednotky. Trídí a absorbují náhradní útvary (augmentační sklady).

II. Složení válečné armády.

36. Mobilisované jednotky jsou formovány v pluky a tělesa, tyto formace pak ve velké jednotky nebo „zvláštní velitelství“, jež tvoří zálohu vrchního velitele. Složení jejich může být jednotné (t. j. skládají se jen z jednotek francouzských, jen z jednotek domorodých) nebo smíšené (jednotky francouzské, domorodé i cizí).

37. Základní velkou jednotkou je divise pěší nebo jezdecká; je složena ze štábu, pluků a útvarů různých zbraní a služeb. Armádní sbor má štáb, různý počet divisi, prvky organicky divisím nepatřící, přednosty služeb a útvary služeb.

Armáda je jednotkou strategickou o různém počtu sborů a divisi.

38. Zvláštní tělesa mohou být utvořena z různých řemeslníků nebo z příslušníků mírových služeb. Mohou být používána v pásmu armád neb uvnitř země; jsou považována v každé příčině za vojenská tělesa.

39. Na každé frontě (bojišti) bude postaveno zvláštní velitelství; velitel řídící operace (generál nebo maršál), bude mít titul hlavní velitel (commandant en chef). Branné síly na všech frontách mohou být podřízeny jednomu veliteli. Velení nad vojsky spojeneckými bude upraveno dohodou vlád.

40. Velení nad armádami a skupinami armád jest svěřeno členům válečné rady, určeným již v míru.

41. Velitelé oblastí řídí správu oblastí pomocí mírových orgánů oblastních, které zůstanou za války na místě. Zvláštním dekretem bude určena část státního území, která podléhá velitelům armád. Na cizím území hlavní velitel soustřeďuje vojenskou i civilní pravomoc, kterou vykonává jménem vlády podle mezinárodních úmluv.

IV. Článek.

Zvláštní ustanovení.

42. a 43.

týká se Alžiru, kolonií a protektorátů.

44. Mobilní jednotky četnictva složené z vojinů z povolání pro udržování vnitřního pořádku mají také za úkol v míru: spolupůsobiti při branné přípravě,

posádkové službě a výcviku vojsk; ve válce pak: dáti kádr pro mobilisované jednotky.

45. Oblastní velitelé se sídlem v Paříži, Lyoně a Metách mají titul „vojenský guvernér“.

46. Zrušují se dosavadní zákony...

V. článek.

Přechodná ustanovení.

47. Složení kádrů i počet a doplňování branné moci bude upraveno zvláštními dvěma zákony.

Ministr války je připraví a bude se zabývatí též uskutečněním podmínek nezbytných pro snížení doby presenční služby, a to:

1. získání dělesloužících vojinů v dostatečném počtu pro postavení nových kádrů armády a pro potřeby výcviku;
2. získání vojenských i civilních zaměstnanců v počtu nezbytně nutném pro činnost služeb a zřízení mobilisačních středist;
3. zesílení četnictva, aby za všech okolností dostačilo k udržení pořádku;
4. zřízení a vybavení výcvikových táborů potřebných pro výcvik nováčků i jednotek složených ze záložníků;
5. vybavení mobilisačních středist, jež se mají zříditi.

Jakmile tyto podmínky budou uskutečněny, bude vydán po rozhodnutí ministerské rady na návrh ministerstva války dekret, kterým bude určeno datum platnosti nového branného zákona, jímž se snižuje nynější doba presenční služby.

Major gen. štábu Josef Kropáč:

Polská kartografie.

Vývoji a nynějšímu stavu kartografie v Polské republice věnuje obsáhlou stat prof. Dr. W. Hartnack v revui „Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin“, sešit čís. 7—8 z roku 1925.*)

V této stati podává autor přehled národní kartografie polské, a to nejdříve od jejích začátků v XV. století až do roku 1772 (první dělení Polska), potom v údobí od roku 1772 až do roku 1918 (úpadek a zánik Polska) a nakonec v době od roku 1919, kdy byl založen ve Varšavě Vojenský zeměpisný ústav Polské republiky. Nechceme sledovati studii autorovu, pokud se zabývá starými mapami polskými, které mají pro moderní vojenskou kartografii jen historický význam. Zato nás však zajímá práce, kterou vykonal doposud varšavský Vojenský zeměpisný ústav, a jak ji autor posuzuje.

Vyměřovacími pracemi se zabývaly ještě v roce 1924 čtyři ministerstva (veřejných prací, financí, zemědělství, války) a akademie věd. Každá z těchto institucí pracovala pro sebe, bez společného cíle a jednotné organizace, což bylo velkou závadou. Tento zjev bylo lze pozorovati i v jiných státech, neboť snaha po soustředění a sjednocení vyměřovacích prací se uplatňuje teprve v poslední době. Poláci již také poznali nutnost ústředního vyměřovacího úřadu a chtějí mu dáti ráz vojenský.

Na kartografické práce, kterých se ujal Vojenský zeměpisný ústav, nebyla Polská republika připravena ani vědecky ani technicky. Proto začal ústav prostě otiskovati mapy oněch států, pod jejichž svrchovaností bylo území Polské republiky před válkou světovou. Jiné práce, zejména nové vyměřování většího rozsahu, nebyly možné jednak pro finanční tíseň mladého státu, jednak proto, že vojenský zeměpisný ústav neměl ještě pevné organizace.

Tak vznikla „Mapa Polska v měřítku 1:100.000“, mající 477 listů, z nichž bylo zhotoveno 81 podle mapy německé říše (1:100.000), 180 podle německé mapy západního Ruska (1:100.000), 97 podle ruské mapy dvouverstové (1:84.000), 13 podle ruské mapy tříverstové (1:126.000) a 106 podle rakouské speciální mapy (1:75.000). Rozměr těchto listů činí až k poledníku 43 st. 30 min. východně od Ferra, procházejícímu přibližně Pinskem, Dubnem a Tarnopolem, 15 šířkových a 30 délkových minut (jako u našich speciálních map), odtamtud na východ 15 šířkových a 27 délkových minut. Listy jsou orientovány z části podle poledníku ferrského, z části podle poledníku pulkovského.

Práce varšavského Vojenského zeměpisného ústavu záležela v tom, že vydal mapu jednotného měřítka, že v ní nahradil cizojazyčná jména míst původními

*) Viz upozornění v 12. čísle Vojenských rozhledů z roku 1925, str. 649.

názvy polskými a že vyplnil její mezery vlastním materiálem. Situaci a terénní kresbu převzal docela z map německých, ruských a rakouských. Byla to jediná cesta, kterou mohl ústav nastoupiti, chtěl-li brzo vydati jednotnou a spolehlivou mapu Polska. Autor ovšem nechce, aby se význam této práce přeceňoval a praví, že redukce různých map na jednotné měřítko je jen otázkou technickou, kterou nerozřešili Poláci dokonale, protože vydali listy různé velikosti a neorientovali je podle téhož základního poledníku. Dále upozorňuje autor na to, že mapy, kterých bylo užito jakožto základního materiálu, byly namnoze zastaralé. To platí zejména o rakouské speciální mapě Haliče, zhotovené podle listů původního vyměřování z let 1874—1876. Tento materiál, ačkoliv byl reambulován a v letech 1897—1905 revidován, není uspokojivý pro velkou rychlost rakouských polních prací a pro řídkou síť pevných bodů. Přesné vyměřování, prováděné v letech 1896—1914, bylo v Haliči jen u Przemyślu, Stanisławowa a ve Vysokých Tatrách.

Mapa Polska v měřítku 1:100.000 se tiskne nyní již v druhém vydání, a to po reambulaci a nové kresbě listů. Reambulace se provádí tak rychle, že byla do května 1924 již asi polovice listů reambulována (hlavně ve východním Polsku). K tomu podotýká autor, že reambulace, provádějí-li se pečlivě, je právě tak nákladná a obtížná jako nové přesné vyměřování a že zastaralý podklad práci topografovou spíše ztěžuje než ulehčuje. Urychlenou reambulaci, jak ji provádějí Poláci, dá se podle jeho mínění špatná mapa ovšem zlepšiti, ale nikdy nahraditi mapou dobrou.

Reambulované a nově kreslené listy mapy Polska se tisknou od roku 1924 ve čtyřech barvách, a to situace černě, vrstevnice hnědě, vodstvo modře a lesy zeleně s černými značkami pro různé druhy lesů. Správní hranice a dokonce i státní hranice nejsou zakresleny. Mnoho listů se tiskne v soukromých závodech, takže odpovědnost za ně nenese jen Vojenský zeměpisný ústav. Reprodukce se děje fotolitograficky a fotozinkograficky.

Kromě mapy Polska v měřítku 1:100.000 se vydává od roku 1923 mapa v měřítku 1:300.000, která je reprodukcí německé mapy téhož měřítka, má polské názvosloví a je pětibarevná. Polská jména jsou na mapě i mimo území Polské republiky, což se autorovi nezdá býti správným. Od roku 1924 se vydává pak ještě mapa v měřítku 1:750.000, reprodukce rakouské přehledné mapy s polským názvoslovím. Staršího původu je konečně mapa Polské republiky a sousedních států v měřítku 1:1.000.000, kterou vydal varšavský Vojenský zeměpisný ústav jako svůj první výrobek již v roce 1920. Tato mapa vznikla fotografickým zvětšením vídeňské mapy v měřítku 1:1.500.000; má polskou nomenklaturu, hnědě šrafovaný terén (špatně) a doplněnou komunikační síť. Roku 1922 byla vydána po druhé jakožto mapa správní bez terénu, a to v redukováném měřítku 1:1.500.000.

Polsko zamýšlí vydávati nové speciální mapy v měřítku 1:25.000 a 1:50.000 na podkladě vlastního, moderního vyměřování, jehož veliký náklad má býti hrazen zvláštní vyměřovací daní (5 grošů za každé jitro půdy po 20 let). Reprodukci map mají býti pověřeny podle vzoru italského Vojenského zeměpisného ústavu soukromé firmy, postavené pod státní dozor, aby nemusil stát sám investovati potřebný kapitál.

Závěr své stati věnuje autor soukromé výrobě map v Polsku, která je poměrně značná, ale při porovnání s jinými státy jen prostřední. Polským školním atlasům vytýká autor šovinismus, protože se v nich užívá polských jmen i v zemích, ležících daleko za hranicemi polského státu. V tom vidí autor kus politické výchovy mládeže, která je zajisté chvalitebná, ale nesmí jíti příliš daleko. Jsou-li na př. německá města Königsberg a Breslau v školních atlasech popsána polsky (Królowiec a Wrocław), odnese si užilý mozek dětský ze školy dojem, že tato města patří k Polsku, ačkoli leží mimo hranice vlasti.

K této výtece poznamenávám, že právě v čísle 7—8/1925 sborníku berlínského zeměpisné společnosti je otištěn v části „Kleine Mitteilungen“ projev německých geografů, který se týká zeměpisných jmen v německých krajinách, ležících mimo státní hranice německé říše. Sjezd německých geografů zde vystupuje jako ochránce německých názvů osad, zemí, hor, řek atd. v těchto krajinách a prosí důtklivě všechny zeměpisce a kartografy, aby přispívali svými publikacemi k jejich zachování a užívali v případech, kde jsou názvy dva, německého názvu vždy na prvním místě. Co tedy prof. Hartnack Polákům vytýká, doporučuje vědecký svět německý pro všechna „dobrá německá jména, spojená s historickými vzpomínkami“.

RŮZNÉ.

Francie.

Padáky ve francouzském letectvu jsou dnes zavedeny u všech jednomosedlovok. U ostatních vícesedadlových typů bylo rozděleno padáků 550 v listopadu a 100 v prosinci 1925. Zbývá ještě opatřit 550 padáků, což se stane v době nejbližší. F. M.

Mezinárodní konference soukromého leteckého práva konala se v Paříži. Přítomno bylo 70 delegátů a expertů 48 národů. Hlavním předmětem jednání byl návrh smlouvy o letecké odpovědnosti a subsidiárně studium organizace směřující k sjednocení soukromého leteckého práva. Text smlouvy byl jednomyslně schválen a doporučen jednotlivým vládám k přezkoušení a schválení. Konference konstatovala, že jest nezbytné vypracovati co nejdříve mezinárodní zákoník letecký a doporučila zříditi stálé technické komité nej kvalifikovanějších expertů, jimž by bylo vypracování textu budoucích mezinárodních smluv svěřeno. R. M.

Belgie.

Nový vojenský zákon v Belgii způsobil v armádě prudkou kritiku. Generál Kestens, ministr národní obrany, podal demisi, generál Maglinse, náčelník generálního štábu, a s ním ještě 700 důstojníků podali ještě před 1. únorem 1926 žádost za propuštění. F. M.

Rusko.

Zmilitarisování sovětských universit a vysokých ruských učilišť bude v nejbližší době vyhlášeno dekretem. Vojenské oblasti určí pro každou vysokou školu ve svém okruhu vojenského říditele a profesory vojenských nauk. Studenti budou povinni navštěvovati všechny přednášky, rozdělené na čtyři roky po 50 hodinách. Tedy celkem 200 hodin. V tomto čtyřletí pobudou také dvakrát ve vojenském táboru, vždy po 6 týdnů. Při odchodu z vysoké školy budou všichni posluchači podrobeni zkoušce. Ti, kteří obstojí, obdrží vysvědčení, že navštěvovali přednášky „vyšší vojenské přípravy před vojenskou službou“. Majetníci vysvědčení budou mít určité výhody. Především budou na svou žádost zařazení do vojenských jednotek podle svého speciálního oboru a po tříměsíční službě budou jmenováni subalterními veliteli. Kromě toho jim bude zkrácena služba u vojska pozemního na 6 měsíců, u válečného loďstva na jeden rok, vyhoví-li při závěrečné zkoušce. Neobstojí-li při této zkoušce, budou sloužiti normální dobu jako ostatní

branci. Válečnému sovětu jde o to, aby tímto opatřením zajistil rudé armádě pro případ mobilisace dostatečný počet subalterních důstojníků. F. M.

Branná příprava v sovětském Rusku. Po stránce střeleckého výcviku pokračuje velmi úspěšně. Střelecké buňky tvoří se v nejjedlehlších osadách. Z podnětu dělostřeleckého komité rozepsaly továrny soutěž na nejlepší pušku a nejlepší náboj a skutečně prý se podařilo inženýru Gusenovi a dělníkům Kočelovi a Kruglovi vyrobiti pušku, jejíž zdokonalení jest přímo geniální. Výroba je zcela jednoduchá a vlastností neobyčejně dokonalé. Střelecká společnost moskevská pracuje neustavě, aby vychovala kádr střeleckých instruktorů, jichž bude nyní neobyčejně mnoho zapotřebí. Střelecké oddělení tělesné výchovy s Kameněvem v čele buduje ohromnou střelnici. Aby byl povzbuzen ještě větší zájem o střelctví, bude každoročně na podzim pořádán den „rudého střelce“, který přivábí dělnické organizace k tomuto důležitému sportu a do střelnice, kde se budou konati střelecké závody. F. M.

Psychotechnické laboratoře zřizují se v sovětském Rusku u pluků a zkoumá se v nich vliv pochodů na nervový systém vojáků a velitelů. Tyto pokusy těší se všeobecnému zájmu a bylo již nashromážděno mnoho cenného materiálu. F. M.

Vodka, která byla v sovětském Rusku po sedmileté prohibici zase dána do prodeje, jest důvodem obav mnohých sovětských listů v přímě udržením dosavadní morálky rudé armády. F. M.

Anglie.

Počet válečných pensistů v Anglii. Podle statistiky vydané v lednu 1926 má Anglie 1,905.000 válečných pensistů, jimž za rok 1925 vyplatila imponentní sumu 69,122.000 liber. Přesto však dochází stále do ministerstva průměrně za týden 1000 žádostí o penze nebo odškodnění. F. M.

Italie.

Italské ministerstvo války rozhodlo, že členové italského klubu alpského mohou býti určováni k alpským útvarům pěším a dělostřeleckým.

Předsednictvo klubu proto vyzvalo své odbočky, aby vydávaly potřebný průkaz, opravňující k zařazení do alpských oddílů, jen těm svým členům, kteří se podrobí zvláštní přípravě.

Odbočky mají za tím účelem organizovat zvláštní praktické a teoretické kursy „žáků-alpinistů“, do nichž uchazeči se zapisují na 2 roky. V kurzech se učí čtení map, zacházení s měřicími a pozorovatelskými přístroji (teploměry, tlakoměry a p.), první pomoci, jak čelit různým nebezpečím v horách.

S kursy souvisí povinná účast na četných výletech a výstupech různě obtížných, buď společných nebo jednotlivců. Při společných podnicích žáci se musí účastnit organizačních příprav studiím technického provedení výpravy, zásobování, převozů, ubytování atd.

O účastnících kursů se vedou zvláštní seznamy, obsahující o každém podrobná data o výcviku, návštěvě kursů, činnosti alpinistické atd. Předsednictvo klubu může jich užít, neboť žádá-li někdo, aby byl mimořádně zařazen do alpských útvarů, musí se vykázat příkazem, potvrzeným ústředním výborem klubu, že absolvoval pří-

slušné kursy. [Riv. d. A. e G., list. 1925.] Bs.

Německo.

Obyvatelstvo Německa podle posledního sčítání z 1925 má 62.500.000 obyvatel, s územím samským asi 63.850.000 t. j. asi tolik, jako mělo Německo r. 1908. Když vypukla válka mělo Německo 68.000.000 obyvatel. Od posledního sčítání r. 1919 přirůstalo asi 3.300.000 obyvatel. Přirůstá tedy asi 1% ročně. R. 1900 přirůstalo 1.51% a r. 1910 o 1.36%. Roční přírůst Ameriky jest více než 1.5%, Japonska skoro 1.5%, Anglie 0.75% a Francie skoro 0%.

R. J.

Spojené státy severoamerické.

Největší bombardovací letoun světa dala konstruovat vláda Spojených států. Aparát bude opatřen motorem o 25 válcích a o 1200 HP a docílí rychlosti 220 km za hodinu. Zásoba benzínu bude taková, že letoun pohodlně přeletí vzdálenost z New-Yorku do Londýna. F. M.

Z NAŠICH REVUÍ.

Vojenské zdravotnické listy, roč. 1, č. 4. Plk. v zál. prof. dr. B. Bouček: **Úkoly vojenské zdravotnické služby s hlediska záložního lékaře.** Vojenská zdravotnická služba liší se podstatně od činnosti civilního lékaře; neběží tu o dvojí lékařskou vědu, nýbrž o různou aplikaci. Ze své zkušenosti záložního lékaře dochází autor k přesvědčení, že sebe lepší lékařští odborníci nemohli by se uplatnit v armádě, kdyby nebylo dokonalé služební organizace a odborných předpisů, vypracovaných vojenskými lékaři z povolání. Úkoly vojenského zdravotnictví jsou velmi četné, a to nejen administrativní a výkonné, nýbrž i vědecké, t. j. vypracování vědeckých základů vojenské zdravotnické služby.

Škpt. vet. Karel Čech: **Příspěvek k diagnóze snětí slezinné.** Zkušenosti z vojenské veterinární bakteriologické laboratoře v Užhorodě, podle kterých lze dokázat bacila snětí slezinné v krvi již 20–72 hodin před smrtí, kdežto podle dosavadního mínění bylo to možno teprve málo hodin před koncem.

Plk. zdrav. dr. Otakar Kašpárek: **Místní komplikace chřipkové a onemocnění septická.** Klinická studie na základě materiálů divišní nemocnice č. 6 v Brně při chřipkové epidemii na jaře 1925. Potvrzuje dosavadní zkušenosti.

Plk. zdrav. dr. Josef Vinař: **Některé poznámky o zření do hloubky.** Odhadování vzdálenosti je jen z části funkcí oka samotného (rozdíl v námaze akomodační a konvergenční, velikost zorného úhlu), z části funkcí ústředního nervstva, t. j. úsudku. Smyslovým ústrojím samým lze odhadovat vzdálenost nejvýše na 5–6 m, větší vzdálenosti poznáváme úsudkem ať vědomým či podvědomým: porovnáním dojmu se zkušeností dříve nabytých. Hledíme-li vedleovně, je odhadování správnější, poněvadž máme dosti zkušeností, při zření do výše nebo do hloubky jsou chyby značnější. K správnému odhadování vzdálenosti, které je vojensky velmi důležité, nestačí tedy dobrá ostrost zraková, nýbrž třeba hlavně cviku. Autor uvádí příslušné vlastní pokusy.

Gen. zdrav. doc. dr. Franz: **Náčrtek organizace zdravotnické služby za války ve francouzském vojsku.** Podle knih Visbecqa a Jeandiera: Guide pour le service de Santé en temps de guerre a Spirea a Lombardyho: Précis d'organisation et de fonctionnement du Service de Santé en temps de guerre.

Plk. zdrav. dr. K. Zrůnek: **XII. mezinárodní konference červeného kříže a výstava vojenského sanitního materiálu v Ženevě.** Projednávány se předměty, jež jsou s vojenského sta-

noviska důležité, jako mezinárodní organizace společnosti Červeného kříže, poměr mezi Červeným křížem a zdravotnickou službou dotčené armády, zákaz chemické a bakteriologické války, opatření, aby se zmenšil počet nezvěstných, osud občanských osob, které jsou při vypuknutí války na nepřátelském území, návrh na standardisaci zdravotnického materiálu, imunitace sanitních letounů. Jednání o standardisaci doplňovala výstava zdravotnického materiálu, již se účastnilo též MNO, a Čsl. červený kříž. Úvodem ke zprávě podána krátká historie Červeného kříže.

Referáty. Různé zprávy. Z.

Voj. techn. zprávy II. č. 6.

Sešit zahajuje vzpomínku na 100leté výročí zavedení Biragova dřevěného mostu, který dodnes je ve výzbroji ženíjných vojsk. Těchto 100 let je nejlepším důkazem geniality této konstrukce, tím více, že ještě dnes nemá dřevěné konstrukce mostné, jež by Biraga překonala. Jediná změna, kterou Birago za celé století prodělal, je ta, že původní dřevěné pontony se zaměnily za plechové. (Mjr. Ing. Mika.)

Jako příspěvek k diskusi o doprovodní zbraň pěchoty je článek kpt. Ing. Krauseho. Autor se staví na stranu těch, kteří tvrdí, že tanky v budoucnu z bojišť vymizí. Poukazuje na to, že spojenci v r. 1918 zvítězili tanky hlavně proto, že Němci nebyli vyzbrojeni zbraní protitankovou. Popisuje dále dva směry, jimiž francouzský soukromý průmysl hledí vyřešit doprovodní dělo. Jsou to: automobilické dělo společnosti St. Chamond a rozložitelné dělo Schneidrových závodů.

Společnost St. Chamond zkonstruovala pancéřové dělo 75 mm na mohutném podvozku, pohyblivém podle potřeby na kolech a zároveň na pásech. Přechod z pohonu na kolech na pásový pohon provedou 3 muži za 10 minut. Rychlost na kolech 3,5 až 16 km, na pásech 1,3 až 6 km. Dělo veze s sebou 50 ran. 150 ran lze vézt v přívěsku. Kompletní váha 7000 kg. Balistické vlastnosti jsou tytéž jako děla s výškovým rozsahem 40° a se stranovým rozsahem 70°. Jak zřejmo, velká váha znesnadňuje úkol doprovázeti pěchotu, dále choulostivost konstrukce (jedním zásahem je zničeno dělo i motor) je značnou závadou. Je to typ děla rychle se přesunujícího na cestách, řekl bych tudíž, je to typ děla stíhacího. Je to více dělo přímé podpory než doprovodu.

Závody Schneidrový konstruují rovněž 75 mm typ děla pěchotního. Jeho váha je 350 kg a je rozložitelná na 10 jednotek; vozí se, nebo se nese na

koních nebo soumarech. Lze jím střílet ve dvou polohách, podle toho, v jaké výši upevníme kolébkové čepy, a lze jím střílet i z nejmenších krytů v terénu. Náboje jsou jednotné, střely o váze 4 kg, dostřel 6 km. Na koně se nakládají vždy dvě břemena, s každé strany jedno, ale ne úhmem více než 70 kg. Tím sníží se těžiště a kůň může sledovat i jezdecky.

Příspěvek kpt. Ing. Krause je cenný tím, že přináší reální ukázky dvou konstrukcí, což je lepší než jakákoliv diskuse. Obě francouzské konstrukce dokazují zřetelně, že nelze od doprovodního děla žádati celou spleť, dokonce i protilehlých požadavků.

V dalším popisuje kpt. Seidl sražení komínu továrny Umratha a Melichara v Praze na staveništi veletržních paláců. Tato zajímavá a zdatně provedená práce byla svěřena ženijnímu pluku 5 v Praze a skončena ve 2 dnech. Komín byl 35 m vysoký a sestřelen byl 10 kg ekrasit, jež byly rozděleny do 7 vývrťů v podstavci komínu ve výši 2,00 m nad zemí. Tloušťka zdi činila v tomto místě 1,20 m. Vývrty zasahovaly doprostřed zdi a založeny byly, jako vždy na té straně, na níž se měl komín zříti. Výpočet jednotlivých nábojů dál se podle vzoru $N = R^2 \cdot p \cdot t$ (R poloviční tloušťka zdiva, p koeficient pevnosti pro ekrasit, — vzat jen 3 až 4, — t koeficient utěsnění.)

Zvláštní pozornosti zasluhují bezpečnostní opatření, jež byla vykonána, aby byly zachyceny rozlétlé kusy cihel a nárazová vlna vzduchová. Nutno uvést, že ve vzdálenosti 33 m vede živá ulice a v ní jsou domy, kde 15% čelné plochy tvoří okna. Byly postaveny tři ochranné stěny kolem podstavce komína. První stěna 2 m kolem komína, byla z drátěných sítí 2,5 m vysoko. Druhá rovněž drátěná, byla 2,80 m od komína a 4 m vysoká. Třetí byla fošnová. Na straně, kde v blízkosti nebylo objektů, byl podstavec komína obložen drátěnými chomáči, zavěšenými ve dvou řadách.

Kpt. Ing. Seifert pokračuje ve svých statích o výbušninách a přikročuje k popisu traskavin. V tomto čísle popisuje traskavou rtuť, její výrobu a vlastnosti, dále azidy a j. traskaviny.

Jako obvykle, je opět stať hlídková velmi bohatá:

Hlídká muniční má zejména zmínku o traskavých sloučeninách stříbra, dále zprávu ze Spojených států, že nutno v míru míti velkou zásobu výbušin, aby byl kryt přechod mírového průmyslu na válečný stav.

Hlídká stavební přináší smílek a popis jezdeckých kasáren v Dašicích, projektovaných mjr. Ing. Musilem. — Hlídká zbrojní obsahuje pojednání o erosi hlavní.

V hlídce ženijní mjr. Roczek popisuje výcvik ženijního vojska ve Francii a škpt. Ing. Hájek podkopový boj na Pasubiu. Mjr. Roczek, jenž pilně sleduje stav ženijních vojsk v cizích státech, sděluje, že ve Francii k ženijním vojskům, kromě ženijního, náleží i vojsko telegrafní. Vlastní ženijní vojsko obdobně jako jugoslávské a na rozdíl od našeho jednotného typu, skládá se z pluků zákopnických a pionýrských. Službě vodní připadá větší význam, než měla před válkou. Nástup nováčků děje se z jara a na podzim. Mjr. Roczek v obsáhlém závěru dovozuje, jak snadný je výcvik ženisty ve službě zákopnické i vodní zároveň, a míní, že by bylo k tomu zapotřebí nejméně dvou roků. Pro 14měsíční službu, s níž se jen těžko spráteluje, navrhuje zejména tyto podmínky:

1. Předběžná výchova mládeže v plavání a práci v táboře;

2. nástup nováčků 1. září, aby byl možný výcvik vodní v prvních měsících společně se starým mužstvem.

Měl jsem již jednou příležitost vysloviti svůj názor o výcviku zákopnickém a vodním a doznání mjr. Roczka,

že pro nynější výchovnou osnovu by bylo zapotřebí vlastně dvou roků, ukazuje, že tím hůře půjde výcvik vměstnati do 14 měsíců.

Podkopový boj na Pasubiu je ukázkou tvrdošijných bojů na vrcholcích velehor ve výšce 2236 m. příklad bojů, kde protivníci se snaží podštolovat své posice, jež nelze zdolat dělostřelecky. Na Pasubiu bojováno štolami proti sobě od listopadu 1916 a teprve na jaře 1918 vyhozeny byly do povětří italské posice na Pasubiu odstřelem 50.000 kg trhavin. Článek doložen je technickými údaji a vyobrazeními.

Hlídka automobilní přináší článek škpt. Ing. Mayera o benzinových skladech vojenských a uvádí předpis francouzské armády. Podle toho má hlavní sklad pojmuti nejméně dvouměsíční zásobu pohonných hmot pro běžný výdej a válečnou zálohu. Má-li obsah aspoň 250 hl, mohou být hořlaviny ve fixních rezervoárech. Pro podružné sklady postačí pojizdné cisterny. Pro vojenské benzinové sklady je předepsán výhradně systém Maucelrův, typ 1920, s využitím nasycených par hořlaviny. Stať je doložena konstrukčním plánem. Škpt. Ing. Hájek.

Z CIZÍCH REVUÍ.

a) Revues francouzské.

Revue d'Infanterie.

Leden 1926.

Letourneur: **Několik zásad týkajících se opevnění terénu.** Volba posice. Překážky. Kryty. Pozorovatelný. Palba pěchoty v defensivě. Kulomety. Palebné přehrady pěchoty. Fronty normální. Užití překážek a plynů. Palba dělostřelecká.

Bouchacourt: **Pěchota v bitvě.** Studie o útoku; 42. divise dne 8. srpna 1918.

Aplikační práce taktická. Útok na posici slabě opevněnou.

Laffargue: **Myšlenky o významu jednotlivce a pěší jednotky v boji.** Volba bojové jednotky v boji: individuum či kolektivní jednotka základní. Celková analýsa důvodů, které dávají přednost jednotce kolektivní před jednotlivcem. Péče o zpevnění pěchoty, touha zvětšiti její výkonnost, usnadnění manévru a výcvik, zajištění obsluhy zbraně, přizpůsobiti strukturu pěchoty požadavkům boje. Hranice výkonu velitelského v palebné línii. (Pokračování.)

Revue Militaire Française.

Leden 1926.

Grasset: **Verdun.** První náraz na 72. divisi (21.–24. února 1916).

Baillis: **Úvaha o taktickém užití ženijního vojska.** (Divise a armádní sbor.) Ženijní vojsko v ofensivě. Ženijní vojsko v defensivě. Defensiva na velkých frontách. Ústup. Ničení. Závěr.

XY: **Ofensiva Napoleonova proti Anglii.** Skutečný smysl tažení do Egypta. Problém, před nímž stál Bonaparte. Situace v Indii. Strategické rozčlenění Napoleonových sil. Anglie v defensivě. Expediční sbor a jeho doprava přes Středozemní moře. Pohyby Nelsonovy. (Pokračování.)

Damidaux: **Noční útok v Maroku** (25. září 1925).

Paquet: **Výcvik kádrů v průzkumu.**

Jaubert: **Podzemní telefonické kabely.** Dnešní telefonická síť, její nedostatky, její omezená výkonnost. Telefonická síť budoucnosti. Kabely v různých zemích. Přednosti a nevýhody kabelů.

Prosinec 1925.

Hériard-Dubreuil: **Kůň, jezdec a překážka.** Skok koně vojně. Období přípravné. Skok vlastní. Skok koně s jezdcem.

Chaumont: **Počátky užití leteckva dělostřelectvem.**

Gavard: **Problém kovů v Němecu ku za války světové.** Kovy podružné: Cín, nikl, chróm, mangan, molybdén, vanadium, rtuť.

Camps: **Způsoby střelby na cíle prchající.**

Boucher: **Dělostřelectvo, tvůrce umění technických ve středověku.**

Leden 1926.

Roger: **Dorozumívání telefonické u dělostřelectva a jeho spojení s pěchotou.** Charakteristické vlastnosti telefonických sítí užívaných za války. Zásady dnešního organisace. Důsledky taktické. Nemožnost využití výhod překvapení. Popis telefonické organisace jednoduché a vyzkoušené za války. (Pokračování.)

Vouillement: **Několik myšlenek o pravděpodobnosti.** Náhoda, možnost, pravděpodobnost. Okolnosti příčinné. Problémy a metody.

Valarche: **Devatenáctá divise dne 21. a 22. srpna 1914 u Arsimontu.** (Pokračování.)

Leden 1926.

Van Overstraeten: **Bitva na hranicích.** Francouzská ofensiva v Alsasku-Lotrinsku. Manévř německý. Bitva u Morhange a Sarreburku. Francouzský ústup.

Donties: **Přední stráž.** Přední stráž bojové. Přední stráž kryjící obrannou posici.

Dendal: **Problém, jak řídit válku.** Charakteristické vlastnosti moderní války. Fronty: vojenské, diplomatické, hospodářské a vnitřní. Válečná politika. Všeobecné vedení války. Vedení operací. Řízení války v monarchiích absolutních a za diktatury. Řízení války v zemích, kde hlava státu má příliš velikou moc. Řízení války v zemích s vládou parlamentní. Psychologie míru a psychologie války.

Jobé: **Zásada bitvy.** Rakousko-uherská ofensiva od 15. do 30. května 1916. Ofensiva Brusilovova.

Revue Maritime.

Prosinec 1925.

Cherc-Rampal: **Námořní muzeum a otázka jeho přestěhování.**

Ruellan: **Letní křížování námořní školy.**

Red.: **Francouzský úspěch v letecktu.**

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Legionářská literatura.

V „Sokolské knihovně“, redigované L. Jandáskem, vyšly jako čtvrtý svazek **Proslavy o legiích** z pera dra Josefa Kudely (Brno 1926, nákl. družstva „Mor. legionář“, stran 47). Proslavy je dvanáct a jsou rozvrženy podle jednotlivých měsíců tak, aby mohly býti předneseny ve výroční dobu před šikem. Jsou to: Přísaha, Čsl. národní rada, Masaryk osvoboditel, Čsl. vojsko v Itálii, První legie ve Francii, M. A. Štefánik, O bratru Janu Čapkovi, O slavné bitvě u Zborova, Pro národ a Slovanstvo, Prvních tisíc. Česká družina, O bratru Josefu Švecovi, Naše vypovězení války, Čsl. vojsko ve Francii, Naši v Americe.

Autor napsal proslavy ty především proto, aby usnadnil práci bratří náčelníků a vzdělavatelů, aby jim poskytl dobrý a bezpečný materiál pro šíření znalostí historie legií v jednotách so-

kolských. Myšlenka jistě velmi dobrá, neboť jen takovým způsobem bude v sokolstvu trvale udržována a živena tradice legií, a tím budou utvrzovány a prohlubovány i vlastní zásady sokolské. Není pochyby, že Kudelovy proslavy budou uvítány také v kruzích nesokolských, v organisacích legionářských i v jiných korporacích národních a kulturních, kde se pocituje potřeba žití a pracovatí podle principů, jež vrátily nám svobodu a stvořily náš stát. Tím spíše měly by se ovšem dostat také do vojska — vlastního dědice legií — kde by v rukou osvětových důstojníků plnily stejné záslužné poslání, jako u vzdělavatelů sokolských.

F. Steidler.

Kapitán V. Černý: **Tělesná výchova vojenská.** Vojenská příručka. Schváleno M. N. O. čj. 13775 pres. voj. 1925. Nákladem Svazu čs. důstojnictva. Cena 18 Kč. Knihovna Důstojnických

Již dávno jsme věděli, že je svrchovaný čas, aby naše vojsko dostalo příručku vojenské tělesné výchovy, jež se tak pěkně uvedla v život a jež nám mnohdy s úspěchem pomohla lámat tradiční odpor veřejnosti k vojsku. Po vhodné příručce se ohlíželi nejen důstojníci zbraní, ale všichni instruktoři, ba i snaživí a přemýšliví poddůstojníci, i ti, kteří přicházejí na vojnu s dobrým základem ze Sokola a z jiných tělovýchovných spolků. Vždyť i dokonalý cvičitel je rád, má-li po ruce knížku, do níž se občas podívá, aby neupěl na jednom, aby se stále neopakoval, aby si osvěžil paměť. Tím více takové knihy potřebuji na vojně, kde není možná opatřit najednou všechny důstojníky a rotmistry takovou znalostí praxe a teorie, jaké poskytuje v bohaté míře naše vojenská škola tělesné výchovy. Myslím, že i absolventi této školy rádi sáhnou po této knize, jednak aby si zopakovali, čemu se naučili, jednak aby se utvrdili v tom, co znají. A konečně také proto, aby srovnali svou praxi s tím, co přináší kniha praktického i teoretického.

Nevyhnutelnou potřebu takové pomůcky pocítovali všichni, ale snad nejvíce učitelé v Milovicích, jehož učitelský sbor musil stále slyšet projevy touhy po nějaké knize, jež by žákům usnadnila práci a podala pevný základ pro časy budoucí, až z Milovic odejdou a nebudou mít, na koho by se v různých pochybnostech obrátili.

A tu se odhodlal kapitán V. Černý, milovický odborník tělesné výchovy, že takovou příručku napíše. Mohl se k tomu rozhodnouti tím spíše, protože má všechny předpoklady, jež takovému dílu zaručují úspěch už předem. Každý, kdo tělocviku jen trochu rozumí, musí uznat, že to byla práce vyčerpávající, neboť vybrat z bohaté literatury sokolské, před níž i znalec zůstane stát s úžasem, jen to, čeho potřebuje vojsko, je práce ohromná, k níž se musí přidružit namáhavé shledávání pramenů v literatuře sportovní, a konečně to všechno musí být posvěceno vlastní zkušeností, jež nesmí v žádném případě selhat. Takové práce se může odvážit jen kovaný odborník.

Je to vidět z prvního nahlédnutí do obsahu: co je tu sneseno cvičební látky a příkladů! Cvičením prostným věnoval autor místa nejvíce. Nebylo by toho třeba, kdyby názvosloví nebylo tak „učené“. Autor však nechtěl odkazovat na jiné knihy, na soustavy sokolské, proto mu nezbylo než kousnout do kyselého jablka a dát samé vše, co tu být musí. K prostným se důstojně řadí různé druhy sportu, které můžeme

na vojně bez velkého nákladu a bez velkého zdržování pěstovat. V této části je autor mnohem živější než v předšlé, což konečně je dáno povahou věci. Líbí se mi tu cenné pokyny jak cvičencům tak cvičitelům. V této části cítí čtenář pevnou ruku. Po ní přicházejí cviky uklidňovací, jež jazykovým nedopatřením dostaly jméno uklidňující a dýchací; ty pokládám za velmi dobré a nejen to, je dobře, že na ně zvlášť upozornil! Po nich přicházejí cviky v plavání na suchu. Vitám tuto část už proto, že máme stále mnoho lidí, kteří neumějí plovat. Vím, že se na suchu plovat nenaučí, ale dostanou aspoň základy, budou vědět, k čemu mají nohy a ruce. Břemena autor správně rozdělil podle toho, na kterou část těla účinkují. To pokládám za velkou přednost. Sportovní vrhy a hody jsou tu na místě a doprovázeny výmluvnými obrázky. K nim se ještě vrátím. V VI. hlavě jsou skoky, v nichž radostně vítám skok hluboký, na který se hodně zapomíná, třeba je to skok v praxi nejpotřebnější. Při skoku o tyči bych nesouhlasil s pojmenováním „skok s tyčí“, protože při prvním čtení mám na mysli skok s oružím přes nářadí, dejme tomu skok přes koňe na děl z rozběhu s tyčí, s činkou atd. Ani sportovci, kteří nijak nevynikají zvláštní starostí o správnost jazyka mateřského, neřikají jinak, než skok o tyči. A to je jediné správné.

Cviky na kladině jsou vybírány pečlivě a je na nich vidět ruku praktickou. Stejně si vážím hlavy VIII., jež se ve vojenské knize krásně vyjímá. Obrázky mnohdy mluví samy. Různosti jsou velmi dobré. Snad by se někomu mohlo zdát, že jich trochu málo. Ale musíme uvážít, že při jich vybírání je velká potřeba. Stejně jako vybrat hry, jež by se hodily co nejvíce vojenským požadavkům bez jakýchkoliv námitek. Snad by někdo řekl, že hra „Na slepou bábu“, „Na třetího“, „Pešek chodí okolo“, nebo „Hledání peška v sedě“ nezáměstávají dostatečně najednou větší počet vojáků, že je tedy pro ně malé odůvodnění v této příručce, když by se daly vybrat jiné hybnější hry, ale autor bude mít jistě svou příčinu, proč je tam dal.

Mezi přednostmi této knihy nesmím zapomenout vyjmenovat hlavu XI. Tu pokládám za nejvzácnější z celé knihy. V ní se autor našel.

Knihla dělá dobrý dojem. A s potěšením se zmiňuji o tom, že došla zasluženě pozornosti i v sokolských kruzích, kde ji vřele doporučuje člen náčelnictva ČOS. Agathon Heller v 1. čísle Věstníku Sokolského roku 1926.

Náleží k těm, kteří takovou příručku očekávali s netrpělivostí a chtěl bych, aby byla co nejdokonalejší. Ale

přes to přece jen nesmím nevidět jejich některých vad, nedostatků a nedopadů. Některé lze přičísti na vrub tiskárny, jiné zase na vrub autorovy horlivosti a ostatní na různé jiné příčiny, jež dovedou člověka připravit o úplnou radost z dokonání díla. Zmíním-li se o nich, medláje si nároku na úplnost, prosím autora, aby v tom neviděl nic jiného než snahu upozorniti na to, co by snad mohlo býti změněno v druhém vydání, jemuž přejí, aby se objevilo co nejdříve.

Na str. 25. poznámka na 9. řádku platí jen pro poslední tři stoje. To měla upravit tiskárna.

Na str. 27. užívá autor pořadí: „Výpad vpřed pravou“ atd., ač hned na další straně ve 3. řádku by si přál, aby se říkalo „Výpad pravou vpřed.“ A toto je také správnější, nejen v tomto případě, nýbrž v tomto odstavci veskrze. Jenomže tímto způsobem neurčujeme výpad „zevrubněji“, jak na 1. řádce strany 28. tvrdí, nýbrž praktičtěji a ustáleně. Toto slovíčko mne utvrzuje v domněni, že autor leckdy připsuje slovům a celým větám jiný význam, nežli čtenář. Možná také, že předpokládá všude dobrou vůli svých čtenářů. Tím by se dalo vysvětliti, že na straně 29. pavi: „Oddálíme-li v kleku oboumž nohu od nohy, nebo v kleku jednož nohu neklečící od klečící, a napneme-li nohu neklečící tak, aby se dotýkala země jen špičkou, cvičíme kleky nožné.“ Tu by se mohl leckterý čtenář domnívat, že do kleku nožného se jinak nedostaneme, ač to jde ze stoje spatného, z dřepu, podporu ležmo atd. Na vrub tohoto předpokladu jde i věta na straně 30.: „Sed vzniká, spočine-li cvičenec na zemi hyžděmi.“ Při tom však se námane otázka, co to je sed na nářadí? Ovšem, v této části kniha mluví jen o prostných, ale jako všude, tak i v tělocviku věta, která má mít platnost definice, musí platit jinde, aby se nemusila se změnou opakovat znova. Aby nebylo nedorozumění, připomínám hned, že na straně 48., kde se mluví také jen o prostných, praví autor, že můžeme roznožovat v sedu, lehu nebo ve visu, (tedy odkazuje na nářadí), ale zase tu zapomíná, že můžeme roznožovat i v podporu a dělat hmit roznožmo ve skoku a v podporu ležmo.

Někdy je nahrazena definice výkladem, jak která poloha vzniká, ale to se vždycky nedaří. Na příklad na straně 32. „Opře-li se cvičenec v lehu rukama o zemi a nadzdvihne-li tělo od země a rozloží váhu těla na opírající se ruce a nohy, koná podpor ležmo.“ To je docela v pořádku, jenomže by se mohlo nezkušenému čtenáři stát, že by si podpor ležmo netroufal jinak představit nežli z lehu. Ve skutečnosti však

do podporu ležmo přicházíme obyčejně z dřepu, z lehu méně často. Tuto malíčkovost nijak nezdůrazňují, neboť ji přičítám slohové nepřesnosti, která má na svědomí ještě jiné kousky. Tak hned na straně 35.: „Upažit“ znamená oddálení paže od těla v rovině osy ramenní. Čtenář je nucen si myslit, že paže nejsou část těla a zůstává na pochybách, může-li upažovat ze vzpažení, kdy nelze dokázati žádné oddalování paží od „těla“, spíše naopak.

Něco podobného se stalo na téže straně se „vzpažením“. „Vzneseme-li jednu paži napíatou (!) nebo obě paže napíaty (!) výše než do polohy „upažit“ tak, aby nevybočovaly z roviny osy ramenní, jmenujeme pohyb ten „vzpažení“. Tento výklad by mohl svědět někomu k tomu, že by vzpažení předpažením vůbec nepřipustil.

Někdy se mi zdá, že autor zapomíná na účel své knihy, neboť do ní dává věci, jež jsou na tomto místě skoro zbytečné. Tak na straně 36. a 37. vypočítává polohy předloktí při polohách paží skrčených a tvrdí, že se předloktí (ruka) octne za záloktím. To je poloha anatomicky u normálního člověka nemožná. Lidské tělo nemá geometrické schéma. Co se týče „zapažení“, správně podotýká kniha, že se paže pohybují tak daleko za tělo (!), pokud tomu ramenní kloub dovolí, ale bylo třeba pomyslit i na to, že ramenní kloub se nedá přinutit k tomu, aby dovolil pohyb zapažit napravo, zapažit nalevo, zapažit dovnitř, má-li se totiž jedna paže dostat do polohy vzad a dovnitř bez natáčení trupu. (Strana 35). Totéž platí i o skrčení zapažmo na straně 37. Skrčit zapažmo dovnitř člověk správně rostlý neudělá. Tedy ani zapažmo napravo a nalevo. Na vrub tiskárny připisují chybu na straně 56. v 2. době „Výkonu“, kde slovo „vzpažit“ má znít „upažit“. Tato zdánlivě nepatrná chyba nadělá čtenářům mnoho starostí.

Na straně 62. první odstavec Stati 1.: Běh lze pokládati za základ veškerého tělocviku vůbec... V tělocvičně se neběhá, je v ní málo místa a zvířil by se zbytečně prach“, je sice hezky řečen, ale o pravdivosti jeho nebudeme každý bez námitek přesvědčen. Ledaže by si v první větě slovo „tělocviku“ nahradil slovem „sportu“. O druhé větě pak by mohl pochybovat každý, kdo ví, že v tělocvičně máme i skoky a ty že potřebují rozběhu. A to je běh.

Na straně 89. vrh kladivem, vlastně hod, je snad jenom pro úplnost. Nevím, kde by se mu věnovali. Ale je to cvičení obratnosti a síly. Na straně 136. a následujících bych byl rád viděl přesný výpočet odporů a to v různých polohách, aby měli cvičitelé spolehlivé vodítko. Při každém druhu hned polohu

obou cvičenců a příkladů co nejvíce. Zrovna tato část knihy by byla snesla větší důkladnost. Příručka má být co nejpohodlnější. Zato mohla kniha docela dobře vynechat na straně 30. podpory nožné, kročné a výkročné, které pokládám za zbytečné chytáčky ke zkouškám z tělocviku, jež však pro praxi nemají ceny.

Rohování obohatil o kop vrchní. Dobře. Ale snad by se byl neprohřešil, kdyby mu byl určil za cíl nejen bradu soupeřovu, ale i jiná místa a to citlivější a dosažitelnější, jako jest břicho, a rozkrok. Tam ve vážné chvíli snadněji nepříteli zasáhnou než do brady a s menším nebezpečím pro sebe. U rohování se těžko smírují s povely jako na straně 161: „Střeh vlevo vpřed — teď!“ a pod. To se snese ve škole u začátečníků, ale voják nepotřebuje slyšet stále takový „povel“. Tak mi to nějak vnuká srovnání s povelom, který však nikomu nepříjde ani na mysl. „Na rámě zbraň — teď!“ Autor se snad nemusil držet předlohy příliš otrocky, ale mohl si dovolit odchylku. Byl by pro ni našel pochopení.

Výcvik nováčků podává opravdu jen příklady, ale těch je tak málo, že se bojím, aby na nich někdo neuvázl a neudělal z ranní půlhodinky bezduché „Gelenksübungen“, kterými nás před lety otravovali do nemožnosti.

Šerm bodákem odkazuje autor jinam, ale slova, jimiž se o něm zmiňuje, radím k nejlepšímu částem celé knihy.

Jazyková stránka knihy mi připomíná tak mnohé knihy tělocvičné, které při prvním otevření dýchnou na čtenáře řečí nezvyklou, která chce znit učeně, vědecky a proto užívá nejen slov ale i celých vět, jichž prostý člověk nikdy neslyší. To je knize na závadu. Na př. na straně 150: Přetlaky se konají překvapením... Napadený se hrubě předkloní; prsa jsou vši šíří obrácena kupředu (161), (tu mohl opsat prostě z předlohy „celou šíří“, jak to je v Tělocvičné soustavě sokolské z roku 1920 na straně 241.), v knize se sledujeme se známým „ve vojště“, „háže míčem“, „bez zbraně“, „uspořádání a řízení cvičení“ (14), nesmí místo nesměji (109), „podpažní místo podpažní (147. a 148), atd. Na straně 45. je nadpis Pohyby trupu, ale v první řádce pod tím mluví o pohybech trupu m. Trup se pohybuje vlastními svaly, tedy je správné říkat pohyby trupu.

Obrázky (je jich 198), jsou velmi hezky dělány a je jich velice potřeba. Proto se jim měla věnovat ještě větší péče. Obrázek 8. náleží o jednu stranu dál, obrázek 9., 11. a 13. je nepřesný, protože cvičenec má roztažené prsty. Obr. 12. nemá výstředního popisu, schází mu slo-

vo „předklon“. Obr. 14. je docela zbytečný, protože lehčí si dovede představit každý. Obr. 97. je přemrštěný, protože ukazuje polohu, v níž se cvičenec neudrží před dopadem disku. Popis obr. 120. má mít slovo „přednožka“ vzhledem k vedlejšímu slovu odbočka. 121. je nesprávně umístěn, má být otočen asi o 30 stupňů vlevo, 124. by potřeboval provedení ve větším měřítku, jako je tomu vedle, 164. měl být proveden podle popisu, který je o tři řádky později, neboť v této poloze, jak je nakreslena, není možno cvik provést: soka odtáhnou prostě s místa celého, ale hlavu mu nepřivedu do předklonu. 172. obrázek má mít vysvětlení „Poraz zdvihem křížním“, mikoli „Zdvih křížní“. Obr. 187. je nepřesný tím, že cvičenec nemá palec na správném místě, totéž platí o obr. 188, 189, 190, 191, 192, 193 a 194. Palec náleží při rohování na prostřední prst. Obr. 182. neukazuje, že by napadený vycházel z podporu klečmo, jak tomu chce věta o osm řádků výše. Obr. 197. náleží na místo obrázku 167. a naopak. A k tomu ještě obr. 197. není přesný, protože levému cvičenci není dobře vidět pravá ruka.

Autor udělal dobře, že do příkladů dal i písně. Snad by byl udělal ještě lépe, kdyby byl na některou sbírku pochodových písní upozornil. Ale nezdá se mi v pořádku, že do těchto jedenácti pochodových písní zařadil zrovna píseň Zelení hájové; ta není pochodová, třeba je 2/4. Je vidět, že účinky Kmochova působení a zacházení s národními písněmi nese ovoce. Není nic divného, když některá kapela hanobí nebožtíka Smetanu tím, že hraje do pochodu jeho Rozmysli si, Mařenko!

Celkem vzato, myslím, že autor je silnější v praxi než v teorii, kde si netroufá odchýlit se od toho, co bylo už napsáno. A kde začne pracovat samostatně, tam je na rozpacích nejen on, ale i čtenář, který není dost ochoten přijmout takovou definici jako „Cvičení je dovednost a musí se jí učit názorně. Názorně učíme, ukážeme-li cvičení správně a přesně.“ To je ovšem věc logiky, která může namítnout, že cvičení může být něco jiného než dovednost a jež by dokázala, že názorně možno učit i tehdy, když cvičení ukazujeme i jinak než správně a přesně. Já vím, co má autor na mysli, ale nemusí to vědět každý. Totéž by se dalo říci o tvrzení na str. 16. — „neboť tělesné obratnosti se nabývá jen námahou“, — kde slovo „nabývá“ není případné. Takový nedostatek slohové jasnosti se jeví na mnohých místech, leckde čtenáři unikne, ale jinde zrovna bije do očí, jako na straně 21., kde o prostných praví, že „Působí však, konají-li se jen naprosto přesně.“ Zde slovo „působí“ ukazuje

snad na dojem zrakový, jaký udělají na diváka, ale kdyby čtenář měl myslet, že fyziologicky působí jen tehdy, děláme-li je přesně, byl by na omylu, protože mnohý cvik i nepřesně udělaný, působí na tělo. Dejme tomu opakovaný přechod ze stoje do dřepu a naopak, ze stoje do lehu se zbraní atd.

Kniha mohla být úplnější a nemusila při tom zabrat ani tolik místa, kolik jí bylo dopřáno. Mohla docela dobře vynechat nebo omezit Část I. Nač v příručce mluvit o tom, jako na str. 7. „Lesní muž byl jistě tvorem hravým a náladovým. hrál si ve stromoví se sobě rovnými „na honičky“ a „schovávačky“ a tu a tam se též serval.“ Proč neponechat úvahy o tom prehistorickým? Jen proto, bychom si dovedli odůvodnit počátek her? Toho není potřeba.

Tyto chybičky nebo nedostatky nejsou však toho rázu, aby mohly dluh nějak ublížit. Ve věci tím kniha neutrpěla ani v nejmenším. Neodborník jich ani neuvidí, on bude rád, že mu v mnohém výborně pomůže a bude za to autorovi žehnat. Odborník si nedopatření opraví; vždyť ho není tajno, že i sokolské názvosloví se stále ještě vyvíjí ve snaze vyjádřit co nejpřesněji každý pojem. Odtud pochází nemalá část těchto kazů. Přes to přese všechno tato práce, která přišla v pravý čas, svůj úkol zastane. Jsem za ní kapitánovi V. Černému upřímně vděčen a přeji ještě jednou, aby se dočkala druhého vydání, v němž by se autor vystříhal všeho nedorozumění.

Mjr Rudolf Procházka.

Cizí literatura vojenská.

a) Jihoslovanská.

Z jihoslovanské dobrovolnické literatury.

Dr. Ljudevit Pávko: *Protiv Avstriji VI. Rame ob ramenu*. První kniha: *Zelení odred*. Maribor, 1925, str. 128, 12 obrazů, 1 mapa. Cena 12 dinarů.

Pivko pokračuje v podrobném líčení společného česko-jihoslovanského dobrovolnického hnutí v Itálii (viz referát ve Voj. Rozhledech roč. 1924, listopad, str. 636 a násl.).

Carzanští spiklenci jsou ubytováni ve veronské pevnosti Forte Procolo. Rozhodnuto, že neodejdou, nýbrž že zůstanou v Itálii. Tak Carzanci stali se jádrem společného odboje proti Rakousku, jenž v české části odboje se projevuje netušeným vzrůstem italské legie a v jihoslovanské omezuje se vlastně jedině na Pivkův oddíl.

Carzanci ihned se pilně cvičí vojensky a stávají se cennou složkou pro výzvednou a propagační službu na frontě. Tím, že se volně pohybují po městě a přicházejí ve styk s italskou veřejností, působí i hluboce na změnu veřejného mínění, které na Čechy a Chorváty ještě vzpomínalo s hrůzou pod dojmem chování chorvátských a českých vojáků z doby Radeckého.

Pivkův oddíl v zelenošedém italském stejnokroji — zvou ho proto zprvu reparto verde (zelený oddíl) stává se brzy známým a oblíbeným všude

na frontě, kde má příležitost se objeviti.

Vojenský výcvik s italskou výzbrojí je skončen 24. října 1917 a oddíl jako „Reparto autonomo Paolini“ nebo „Reparto I“ (Reparto intercettatori jugoslavi) již 26. října působí na Monte Zebbio a Monte Katz na plošině Sedmi Obcí. Tato plošina je jejich hlavním působištěm.

Krásně jsou zachyceny obtíže našeho zahraničního odboje v Itálii při líčení prvního setkání (5. ledna 1918) Carzanců s ředitelem kanceláře české Národní rady v Římě Hlaváčkem, jehož zásluhy o náš odboj v Itálii dnes ještě nejsou jasné vyloženy a oceněny.

Po návštěvě ředitele Hlaváčka oddíl přijímá nové jméno „Reparto czecho-jugoslavo“, a je rozmnožen o nových 53 Čechů, jejichž jména Pivko podrobně uvádí. Od 21. března 1918 je oddíl přeložen na nové místo, totiž do Tugunia, blízko Sandriga u Vicenzy.

V dubnu jest již viděti výsledky práce politických zahraničních pracovníků protirakouských, kteří mohou se již opírat i o důkazy vojenské zdatnosti a opravdovosti osvobozenického hnutí a ne snad jen o odboj literární a teoretický. Dochází k slavnému římskému kongresu ujařmených národů rakouských; v Itálii tvoří se první české větší, pravidelně organizované vojenské jednotky, cesta dobrovolnickým formacím (ovšem jen českým, ne jihoslovanským) je uvolněna. Bs.

b) Francouzská.

Pierre Lafue: *„La Restauration de l'Empire Bismarkien“*. Nakladatelství Plon-Nourrit et Cie, 4. vyd. Paris 1925.

V politickém životě Německa převládaly střídavě dva směry: germanismus příznivý partikularismu jednotlivých německých států; prusis-

mus, snažící se uskutečnit německou jednotu pod žezlem Pruska. Uskutečnění prvního směru má v sobě nejmenší nebezpečí pro světový mír. Ale druhý směr, jenž dospěl k bismarkovskému císařství v roce 1870, přivedl Evropu k válce 1914—18. Z poválečného chaosu, v němž, jak se zdálo, zanikl, aby učinil místo Německu republikánskému, počíná se císařství Bismarkovo znovu vynořovat.

To je závěr, k němuž dochází Pierre Lafue, autor shora uvedené práce, uvažuje o hlavních událostech, které se zběhly v německé politice od konce války až po naše dny.

Pohroma v roce 1918, praví autor, zničila dílo vítězství v r. 1870 a způsobila převahu demokratického germanismu. Císařství Bismarkovo, založené na Lize Států, spojených společným vítězstvím, zhroutilo se v okamžiku porážky. Zásada sebeurčení národů, v jejímž jménu byl umluven mír, nacházela všechny německé kraje zralé pro reformu, která by je byla osvobodila od prusismu.

Demokratická výmarská ústava potvrdila nastolení moci drobné buržoazie a sociální demokracie. Byla by mohla znamenati triumf germanismu v Německu sjednoceném, za vedení presidenta s rozsáhlou pravomocí, tím že by byla uznala rovnocennost práv, priznaných jednotlivým státům, tvořícím „Říši“.

Brzy však (1920) se výmarský režim zhroutil. Sociální demokracie byla označena za odpovědnou za těžkou hospodářskou krizi. Soupeřství jednotlivých stran postvalo státy proti sobě navzájem a vynořil se skutečný konflikt teologický mezi katolickým Bavorskem a protestantským Pruskem. Tohoto okamžiku využili Lu-

dendorff a Hitler, aby se pokusili v Bavorsku vyvolati hnutí ve prospěch prusismu, zatím co Sasko, zpracované teoriemi komunistickými, se bouřilo. Krise byla těžká, těžší než v roce 1918, a to do té míry, praví Pierre Lafue, „že by bylo stačilo nasaditi páku v jednom ze slabých, všude zřejmých bodů, aby se celá stavba zhroutila.“

Takového zásahu však nebylo a generálové z Berlína zavedli znovu pořádek a zasadili smrtelnou ránu sociální demokracii. Tato ustoupila a odevzdala moc přivržencům nadvlády pruské, zastoupené Stresemannem a Seektem, kteří jsou oba představiteli starého režimu. Bismarkismus Stresemannův nebyl jim nikdy skrýván. Povolil-li tlaku okolností, zůstal neobhlomný po stránce konečného cíle. Generál Seekt se specialisoval v úkolu znovuzřízení armády, a to více po stránce morální než materiální. Považuje za zcela přirozené, aby velitelé této armády zůstali na dně svého přesvědčení monarchisty. Takoví jsou oba „znovubudovatelé“, kteří zachránili „Reich“ před krizí r. 1920 a kteří dosud řídí osudy říše, dobří průkopníci obnovy císařství bismarkovského.

Zvolení maršála Hindenburga za presidenta, jež se uskutečnilo po době, kdy Pierre Lafue napsal, co jsme uvedli, potvrdilo, jak se zdá, tvrzení o návratu Německa k prusismu.

Taková orientace německé politiky nemohla by ponechatí lhostejným nikoho z těch, kteří se starají o udržení nynějšího míru a kteří dosud nezapomněli na hrůzy války, vyvolané císařstvím bismarkovským. Pro ně nabývá četba uvedeného díla značného významu vzhledem k své časovosti.

Major Le Forestier.

c) Ruská.

S. Michějev: **Technické prostředky bitvy a taktika inženýrských a technických vojsk.*)**

Tato kniha jest učební pomůckou pro vojenskou školu I. stupně, t. j. asi naše školy pro výchovu důstojníků v záloze (ne však pro pomocné zbraně samé). Psána jest populárně a možno v ní najíti vše, co má znáti absolvent školy pro záložní důstojníky o pomocných zbraních.

K sestavení této pomůcky užil autor jednak pramenů ruských, jak knižně vydaných tak i v různých vojen-

ských časopisech uveřejněných, jednak pramenů francouzských a německých. Autor sám uvádí sice jen ruské prameny a vedle nich jednu knihu francouzskou (Automobilní služba — Vředin), ale z celého obsahu je patrné, že když ne on sám, tedy autoři jeho ruských pramenů užili z větší části pomůcek francouzských a německých. Tím, že autor čerpal z pramenů cizích, neztrácí tento spis na ceně, naopak, jako učební pomůcka tím jen získává.

V první části pojednává o organizaci „inženýrských a technických vojsk“ v rudé armádě, nebo alespoň o konečné jich etapě.

V druhé části jest v hlavních zásadách uvedeno užití ženíjního vojska jako celku a pak jednotlivých jeho částí při útoku a obraně. Autor zmiňuje

*) Techničeskije sredstva borby i taktika inženěrných i tehničeských vojsk. Moskva 1925; státní vojenské nakladatelství, str. 157, 48 skizz a obrázků.

se zde přesně o postupu obranných prací, jež se provádějí podle týchž zásad, jaké jsou přijaty u nás.

Třetí část mluví o maskování, jaké jest, jakým způsobem se provádí a jakého materiálu používá. Sem náleží též dýmové clony a jich užívání.

V části o světlometech vypočítává nejdříve, jakého druhu světlometů se užívá, jak se s nimi pracuje, k čemu slouží a jak se chrání před nepřítelem. S tím souvisí též osvětlovací granáty.

V částech o službě cestářské, železniční, o mostových oddílech (každá služba resp. vojsko, o nichž se zde mluví jest zvláštním tělesem a všechna technická vojska dříve podléhají divizionu inženýrů), jest pojednáno o jich použití, které je obdobné jako u nás, a o kapacitě jednotlivých oddílů.

O boji za pomoci minových galerií a o tom, kdy se provádí, zmiňuje se autor v krátké stati.

Část o pancířových automobilech a vlcích jest dosti obšírná a jest z ní vidět, že s užíváním těchto prostředků jsou Rusové dobře obeznámeni, což se dá vysvětliti dlouhotrvající občanskou válkou, kde jistě došly uplatnění jako nikde jinde.

Část o tancích nejen dává zřejmě na jevo, že bylo použito francouzských pramenů, nýbrž i ukazuje, že Francie jest rudé armádě vzorem pro organizaci a způsob užití tanků. Také boj proti tankům je krátce vystižen ve všech variacích.

Část o plynech pak zřejmě poukazuje na prameny německé. Mluví se v ní o vlastnostech různých plynů, o způsobu jich užívání jako prostředku neutralizačního, o tom, jakým způsobem se provádí plynový útok a jak se proti němu bráníme.

Též ze stati o užívání plamenometů a oslepujících paprsků je vidno, že autor čerpal z německých vzorů.

Spojovací služba je zde probrána, jen ve svých základních a hlavních rysech a stať o ní nepodává celkem nic zvláštního.

Také část o automobilech omezuje se jen na výčet vlastností jednotlivých automobilních vozidel, jejich kapacitu převozu, vyjmenování různých speciálních automobilních vozidel a jich užívání. Všechna tato data jsou vzata ze zkušeností na francouzské frontě.

Na konec, víc jen pro zajímavost, jest zmínka o elektrických dělech a o dělech veliké domácnosti (Berta).

Tuto učebnou pomůcku lze odporučiti zejména důstojníkům-instruktorům, působícím ve školách důstojníků v záloze, neboť v ní naleznou velice

pěkně a ve zkrácené formě popsané veškeré druhy technických vojsk (v Rusku, jak viděti z organizace na počátku uvedené, spadá více útvarů pod „inženýrnaja a techničeskaja vojska“). Seznáme z ní také, že činitelé rudé armády v každé příčině chápou velice dobře význam technických vojsk a že i v Rusku se mnoho těží ze zkušeností světové války, pro něž chodí jednak do Francie, jednak do Německa, tedy tam, kde skutečně mají těchto zkušeností nejvíce.

Ruská literatura o československých legiích. (Pokračování.)

Kratší zmínky a některé drobnosti o našich legiích najdeme též v bolševickém sborníku „Kolčakovščina“, vydaném r. 1924 v Jekatěrinburce nakladem „Uralknigi“, za redakce N. Rajviča a V. Bykova, u příležitosti pátého výročí dobytí Jekatěrinbunku bolševiky. (Stran 249, 22 obrázků v textu.) V článku A. Sokolova „Kolčakovščina“ opakuje se jen stará lež o komunistickém převratu našeho vystoupení proti bolševikům a podává se krátký přehled prvé doby tohoto vystoupení, načtený však velmi povrchně a nesprávně. Částečnou omluvou autorovu může být to, že věřil novinářským zprávám čsl. komunistů v Rusku, největších a zároveň nejméně slušných nepřátel našich legií. Důležitější pro nás jest vzpomínková stať A. Popova „Podpol'naja rabota bolševistskoj organizacii v Ekaterinburge pri Kolčake.“ Stať tato jest důkazem, že bolševici s rozvratem v čsl. vojsku vskutku vážně počítali a že ve všech nespojitostech, jdoucích za heslem vojenského sjezdu proti našemu vojenskému i politickému vedení, viděli své, ať již přímé nebo nepřímé, pomocníky. Bolševici se snažili navázat styky zejména s některými příslušníky sedmého, Taťranského pluku v Tomsku. Popov uvádí přímo svou rozmluvu se soudr. Sýkorou. — V jiném článku sborníku jest uveřejněna úřední zpráva náměstka správce tobolské gubernie K. F. Kopočellého o tjuženském povstání v březnu r. 1919, doplněná bolševikem N. Avdejevem. Raport obsahuje též zmínku o pluku Červinkovi (v orig. je Čerevinko), veliteli našeho druhého jezdeckého pluku, který byl právě tehdy posádkou v Tjužmeně.

Ze skupiny druhé, z autorů patří cích ruským stranám demokratickým, ponějvíce straně socialistů revolucionářů, uvedeme nejprve malou, ale pro kritiku našich legií důležitou brožuru E. E. Kolosova „Dal'nij vostok i naše buduščee“ (Krasnojarsk 1919, nákl. družstva „Sibirskie ognj“, str. 47).

Autor, vůdce eserů jenišejské gubernie, kterou zastupoval v ústavodárném shromáždění všeruském i v oblasti dumě sibiřské, otiskl v této brožurě dvě své přednášky o dojmech a názorech, získaných z politické mise na sibiřský východ v podzimních měsících r. 1918. Bylo to v době, kdy díky vojenským úspěchům našich legií byla vybojována celá magistrála, obnovena fronta dohodových států proti bolševikům a Němcům v ruském Povolží a kdy, ne bez vlivu demokratického ducha čsl. politiky v Rusku, sjednotili se konečně vůdcové ruské a sibiřské demokracie na státních poradách v Ufě, aby vytvořili jednotnou vládu, zvanou direktorium. Doba tohoto direktoria byla trpkou zkouškou státnické vyspělosti ruských demokratických politiků, zejména vedoucí strany eserů. Zkouška skončila, jak víme, jejich úplnou prohrou, vítězstvím vojenské i občanské reakce, projevivší se již 18. listopadu r. 1918 převratem omským a režimem Kolčakovým. Čsl. legie otly se tehdy v situaci velmi obtížné. Z důvodů vlastní i mezinárodní opportunity byly nuceny i za nového režimu setrvat dále na východoruské frontě, později na magistrále, ačkoliv kolčakovská reakce nijak se netajila svým nepřátelstvím vůči demokratickému duchu legií. Kolosov dobře rozpoznával tento smutný osud čsl. vojska v nevyspělých poměrech ruských již za své cesty na Dálný východ. Přesvědčil se tehdy vlastníma očima o rychlém vzrůstu reakce, jež při slabosti demokratických politiků a organizací počala sklízeti plody vítězného protibolševického boje, a vše, co mělo známky demokraticismu, pokládala prostě za bolševism. To objevilo se ovšem také v poměru k našim legiím. Kolosov pěkně ukazuje, jak čsl. vojsko, stejně ukázněné a vlastenecké jako demokratické, bylo pro Rusy zjevem zcela novým (str. 35). Rusové, pravda, měli sice dříve také ukázněnou armádu, ale ta to byla zároveň i výkonným orgánem, hlavním pilířem carské reakce. A jakmile revoluci dosáhla svobody, přestala být vojskem, převrátila se v anarchické hlupy, nesoucí rozvrat frontě i zápolí. Teprve malá armáda československá dala Rusům, podle Kolosova, příklad, jakého jim nedala vlastní jejich historie.

Tomuto příkladu však Rusové většinou neporozuměli. Nemohouce se rozloučiti s představou, že ukázněná armáda jest zároveň představitelem reakce, počali skládati na Českoslováky naděje zcela falešné. Opravdových demokratů bylo v ruském táboře protibolševickém poměrně málo a porážkou bolševického extrému vítězili hned extrém opačný. Reakční kruhy,

umlčené dvojí revolucí, počaly zatlačovati nebolševickou demokracii a nově Rusko chtěly budovati opět podle vzorů předrevolučních... Brannou mocí k těmto účelům měly sloužiti čsl. legie. Proto se pracovalo o jejich získání, především pak o získání vůdců. Kolosov uvádí jako doklad známý případ Gajdova daru od tomských kapitalistů. Tento dar, zlatou šaví, odevzdala Gajdovi zvláštní deputace, vedená pluk. Sumarokovem, proslulým sibiřským monarchistou. Kolosov, který znal Gajdu a naše legie již od června, z doby bojů o Irkutsk a Bajkal, upozornil je na své cestě mezi Chabbinem a Vladivostokem, u příležitosti tohoto tomského daru, na skryté dosud úmysly sibiřské reakce, jež touží po tom, aby Gajda tímto zlatým mečem „proklád ruskou svobodu..." (Str. 36.) Gajda odpověděl tak, jak i Kolosov očekával. Hlavně Gajdova a Kadlcova vystupování na Dálném východě a v Mandžusku proti vysloveným reakcionářům a monarchistům typu gen. Chorvata, Pleškova, atam. Semenova a j. uváděl Kolosov za příklad demokraticismu a pokrokovosti našich legií a jejich vůdců (str. 37—8). Reakce, zklamaná v pomoci Českoslováků, ochabla pak ovšem i v sympatiích k nim a upřela své zrak k nové armádě, vstupující právě na ruskou půdu z východu, k Japoncům. Kolosov hned na počátku svých přednášek ukázal na nebezpečí, jež hrozí Sibiři z japonské „pomoci", kterou předcházelo faktické ovládnutí hospodářských poměrů na Dálném východě kapitalismem japonským.

Přednášky Kolosovovy, proslovené v Tomsku jen tři dny před Kolčakovým převratem, vzbudily ovšem řadu polemik v tisku politických odpůrců, zejména pro epizodu o slovech Gajdových při Kolosovově kritice tomského daru. Pluk. Sumarokov přímo požádal gen. Gajdu za vysvětlení. Obdržev od něho vyhovující dementi, neopomenul ovšem využití toho i veřejně v tisku proti Kolosovovi. Tento viděl se pak nucen při publikování svých přednášek na počátku r. 1919 připojiti k nim i zvláštní stať nadepsanou „Česká armáda a sibiřská demokracie" (Za příčinou Gajdova dementi), v níž znovu opakoval svůj posudek o postavení čsl. vojska v Rusku a hlavně ovšem šite rozvedl na své ospravedlnění, zmíněnou již zprávu o politické besedě, kterou měl s gen. Gajdou o tomském daru koncem září roku 1918. Uznává sice, že Gajda, v té době již kolčakovský generál, musil na Sumarokovův dopis dementovat slova Kolosovova neopatrně připomenutá, přes to však na své výpovědi trvá.

Všechny zmínky o čsl. vojsku, obsa-

žené v Kolosovově brožurě, jasně svědčí, že naše legie ve svém protibolševickém boji hájily jen principy svobody, demokracie a slovanského bratrství, ne zájmy ruské reakce. Stejně vysvědčení dává našim legiím po této stránce jiný předák strany eserů, A. A. Argunov ve spisku „Meždu dvumja bolševizmami“. (Paříž 1919, str. 47.) Byl sám svědkem a spoluúčastníkem našeho boje s bolševiky a jest stále přesvědčen, že demokratická linie, hájená čsl. vojskem a ruskými esery, byla jedinou cestou, jež mohla vésti k obrození Ruska. O činnosti našich legií mluví co nepochybněji, s upřímnou sympatií a úctou. Bohužel, tato demokratická linie protibolševického boje byla zlomena kolčakovským převratem, vítězstvím „bolševismu zprava“. Argunov sám byl tehdy zatčen, vězněn, poté vyslán za hranice Ruska.

Také vůdce eserů a bývalý předseda Všeruského ústavodárného shromáždění V. M. Černov má ve své brožurě „Co jsem zažil v sovětském Rusku“ (autorisovaný překlad A. Netolického-Němce. V Praze 1922, nákl. F. S. Fraňší, str. 84), v úvodní kapitole malou zmínku o českoslov. legiích. Obdivuje naše vystoupení proti bolševikům, chválí pomoc poskytnutou v dalším vývoji události ruské demokracii, odsuzuje však součinnost legií za nového režimu Kolčakova. To musilo nutně vésti k demoralisaci čsl. vojáků, většinou předválečných dělníků a proletářů. Vínu nese, podle Černova, čsl. generalita (Gajda, Syrový, Vojciechovský), jež podporovala vojenskou Kolčakovu vládu. — Toto nepochopení těžké situací našich legií a zejména našeho vojenského vedení za změněných poměrů vládních v protibolševickém Rusku, vede ovšem Černova ke kritice příliš jednotanné (čistě eserské).

Stejně kritizují eserská literáti, nadšení našimi legiemi do omského převratu, na-prosto však nespokojení po něm. Jest to na př. N. Svjatický, autor spisu „K istorii učreditel'nago sobranija“, z něhož jedna část, věnovaná likvidaci bývalé samarské vlády po pádu direktoria, byla otištěna v bolševickém sborníku „Kolčakovščina“, uvedeném na počátku tohoto referátu. Míst, týkajících se našich legií, jest u Svjatického dosti, zasažení Čechoslováků do ruské historie jest kromě toho vyloženo a oceněno i v kapitole zvláštní. Upozorňujeme zatím na tento spis, pro historii legií jistě cenný. Jelikož známe však doposud jen jednu jeho část, odkládáme referát na dobu pozdější.

Do této skupiny ruské historické literatury patří ovšem také kniha levého kadeta a člena uralské vlády L. A. Krol'a, *Za tri goda.* (Vzpomínky, dojmy a setkání), vydané r. 1922 ve Vladivostoku. (Str. 212.) Autor, aktivní politik, píše ovšem nejvíce o politických událostech a poměrech tehdejší doby, — po této stránce všimá si i našich legií — ale místy zmiňuje se též a to velmi pochvalně, o vojenské činnosti Čechoslováků na frontě i o obětavé jejich práci v zápolí (na př. ve službě železniční a p.) Ideový rozpor mezi čsl. legiemi a vojenskou i politickou reakcí ruskou vidí také (srovnej dříve uvedený výklad Kolosovův) a chápe v celku i další politiku našich legií v Rusku, vyjímaje poslední období našeho otevřeného nepřátelství vůči Kolčakovu a jeho režimu. I při svém nesouhlase varuje se však jednostranného odsuzování nebo dokonce zrádění. O Krolově knize byl již v tomto sborníku delší referát dra J. Kuděly (Voj. rozhledy r. IV. (1923), str. 133—4), na který odkazujeme. (Pokračování.) F. Steidler.

d) Německá.

Schmitt: *Waffentechnisches Unter-richtsbuch für den Polizeibeamten.* — 5. vydání. — Berlin, R. Eisenschmidt, 1926 — 3. M.

Autor, německý policejní setník Gustav Schmitt, sestavil již několik praktických pomůcek pro policii. Tato kniha jest určena především pro vyučování nauce o zbraních, zároveň však má sloužiti za příručku pro praktickou potřebu všech příslušníků policie. Jest psána se známou německou důkladností a opatřena četnými obrázky. Její užitečnost dokazuje okolnost, že za necelých tří let dosáhla pěti vydání.

Obsahově jest kniha rozdělena na tři díly: Prvý pojednává o policejních zbraních, a druhý obsahuje střelečnou

instrukci; třetí jest věnován vrhání ručních granátů.

Policejní zbraně jsou rozděleny na zbraně úderné, bodné, palné a ruční granáty. K úderným náleží policejní obušky (jichž jest používán trojí druh: „Gummiknüppel“, „Stahlrute“ a „Polizeigerte“), dále boxer („Schlagring“), po-boční zbraň („Seitengewehr“) a šavle; k bodným pak kopí, zavedené u jízdních policejních oddílů některých zemí. Pozornosti zasluží obušek, který také u nás jest užíván. Schmitt, poukazuje na to, že užití obušku zdá se býti obyvatelstvu šetrnějším než šavle, poně-vadž nejsou jim způsobeny krvavé rány, dodává: „Ve skutečnosti jest účinek dosti citelný. Zranění pozůstává ponejvíce v silných pohmoždění-

nách, často s vnitřními výrony krve; může nastat i roztržení vnitřních orgánů a rozdrčení kostí. Rány do hlavy přivodí nezhledná děletrvajících neúřadnost anebo docela i smrt. Není tedy obušek tak nevinnou zbraní, nepochybně ani na jeho morální účinky, připomínající starodávné bití holí.

Pokud se palných zbraní týká, jsou v knize popsány tyto zbraně: 9 mm pistole 08, 7.65 mm pistole Parabellum, kapesní pistole Mauser 7.65, Mauserova pistole 7.63 a 9 mm, strojní pistole 18¹, karabina 98 a kulomet 08, který slouží k vyzbrojení policejních pancéřových automobilů (Sonderwagen der Schutzpolizei); konečně používán jest německou policií násadkový ruční granát (Stielhandgranate) a osvětlovací pistole. Mimoto zmiňuje se kniha o výpomocných pistolích (Behelfspistolen), aniž by však uváděla jejich popis.

Doplňen pak jest tento oddíl pokyny pro zacházení s jízdním kolem, přehledem vývoje palných zbraní pěchoty a střeliva všeho druhu pro karabiny a kulomet podle nejnovějšího stavu.

Byť i nebyly zavedeny všechny tyto zbraně jednotně v celé říši — a jsou pravděpodobně různé užívány policejními sbory jednotlivých zemí — zůstává nicméně německá „Schupo“ a „Lapo“*) důkazy, že v Německu bývalé císařské armády, jichž asi užila, nejmoderněji, tuším, vyzbrojeným policejním sborem. Sotva asi bude druhý bezpečnostní sbor, který by disponoval tak účinnými moderními zbraněmi, jako jsou na př. 7.63 Mauserova pistole, desátiranná, umožňující za 30 vteřin až 60 výstřelů, nepochybně ani k strojové pistolí 18¹, která jest takřka lehkým kulometem pro boj zblízka.

Rovněž náboje zaslouží pozornosti. Tak je ke kalibru 7.9 mm (karabina a kulomet) podle nejnovějšího stavu zavedeno pět různých druhů střel (Spitzgeschoß, schweres Spitzgeschoß, Spitzgeschoß mit Stahlkern, Leuchtspitzgeschoß a Phosphorgeschoß).

Střelecká instrukce (Schießdienst) shrnuje stručně, ale obsažně různé příslušné předpisy zavedené v jednotlivých zemích. Pojednává o střelbě karabinou i pistolí (včetně strojní pistole) a bere ohled na zvláštnosti pouličního boje, jak při výkladech o teorii střelby, tak i při popisu jednotlivých cvičení. Doporučuje se prováděti střelecká cvičení způsobem sportovním. Dlouhotrvající služební doba policie totiž vyžaduje, pokud možno, stálou změnu ve cvičeních, aby se předešlo únavě a lhostejnosti, aniž by ovšem byly zanedbávány.

*) Schutzpolizei v Prusku a Bavorsku, Landespolizei v Sasku.

ny služební předpisy, které udávají jen povšechné směrnice. Ke konci jsou uvedena, mimo jiné, i přípravná tělesná cvičení pro střelbu.

Třetí oddíl, zabývající se vrháním granátů, uvádí rovněž četné příklady z policejního boje a zdůrazňuje nutnost sportovního ducha ve výcviku. Poněvadž policejní boj svým rázem náleží do drobné války, možno pokynů tam uvedených plně užíti i pro výchovu v drobné válce.

Shrňme-li všechny své poznatky, přijdeme k úsudku, že kniha jest i pro nás velmi poučná, jak s hlediska četnického — přináší mnoho nových podnětů — tak i s hlediska povšechně vojenského. Byť i uvedené zbraně a jich přímo válečné užití byly do jisté míry odůvodněny potřebou zvláštních bezpečnostních opatření ku potlačení komunistických nepokojů, které časem nabývaly v Německu podoby skutečné války občanské, zůstává nám nicméně dojem, že německá ochranná policie jest vlastně doplňkem říšské obrany, že jest skutečným vojskem, ač podléhá ministerstvu vnitra. A to právě jest, co činí knihu zajímavou i s hlediska vojenského.

Pelant.

F. v. Rabenau: **Die alte Armee und die junge Generation.** Kritische Betrachtungen, Berlin, 1925. Mittler & Sohn, str. 146.

Německý major F. v. Rabenau Are chce v této knize vyvrátiti názor o stávajícím rozdílu mladé a staré generace v armádě. Chce dokázati, že stará armáda byla velice dobrá, a že mladá generace nepřináší žádných nových myšlenek, kterých by nebylo bývalo ve staré armádě. Tato snaha jde jako červená nit celou knihou.

Kniha jest psána velice obratně a s velkou znalostí literatury, jak vojenské, tak i filosofické.

Za mluvčího mladé generace považuje spisovatel aktivního důstojníka Dr. Kurta Hesseho, který vydal mimo jiné v roce 1922 „Der Feldherr Psychologos“ a v roce 1924 „Von der nahen Ära der jungen Armee“ na tyto knihy také reaguje:

V první části napsané „Psychologický faktor“ dokazuje, že Dr. Hesse nemá pravdu, tvrdí-li ve své knize Der Feldherr Psychologos, že starý systém nevyužil až do krajnosti sil vojska, poněvadž tomu nerozuměl, že nebyl schopen vychovati výtečné vojévůdce a že neměl žádného psychologického systému. Vytýká Hessému, že sám nepřináší žádného nového, prakticky možného programu, jak by se těmto nedostatkům a chybám čelilo.

V druhé části nadepsané „Starý a mladý“ zaměřená se hlavně druhou knihou Hesseho, t. j. „Novou érou“.

Dokazuje, že dvě generace se střídají ve všech armádách, ale že se jen doplňují, a že nebylo a není v německé armádě rozdílu, který Hesse se domnívá vidět, že staří důstojníci totiž nemají žádného cíle.

Polemizuje s názorem Hesseovým, že by důstojníci jako reprezentanti starého vojska, neměli správného pojetí o státu, a vrací se k problému o vojevůdci-státníkovi, tvrdě, že je dnes skoro nemožné v jedné osobě spojit vojevůdce a státníka, třebaže tito se navzájem doplňují, a že Německo mělo vojevůdce ve světové válce dostatek.

Pojednává dále o společnosti a vysvětluje, že důstojnická společnost se

neodcizila duševním pracovníkům a že neznemožňovala cestu k velkým cílům.

Nejzajímavější jsou stati pojednávající o otázce sociální, a zda má armáda hrát politickou roli. Autor dokazuje, že tyto otázky nejsou nové, že byly již několikrát projednávány a že jest nutno, aby armáda byla chráněna před politikou.

Konečně objasňuje pojmy vojna se silnou vůlí a bez vůle a tvrdí, že stará armáda vychovala vojny myslící, kteří uměli jednat, a že tento typ vojna jest i v nové armádě zachován.

Ve třetí části, konečně srovnává pruský stát z let 1806 a 1807 s nynějším Německem a míní, že jest chybou zavrhnouti a opouštět vše staré, nemůže-li se za to dát něco nového lepšího. Skpt. Hochmann.

BIBLIOGRAFIE I.

(1926.)

Tschorn R.: **Z galerie českých vojáků**. sv. I. str. 170. Praha 1925. (Nákl. Svazu čsl. rotmistrů.)

Základy letectví. Vyd. Voj. letecké učelště. Cheb 1925.

Za svobodu: Obrázková kronika čsl. revolučního hnutí na Rusi 1914—20. Díl II. Čsl. brigáda 1916—17. Praha 1924 (P. O.)

Zeman Tomáš, kpt.: **Letadla**. Praha 1925. (Nákl. vl.)

b. Pomůcky.

Aleš-Karásek: **Česko-německé a německo-české odborné poštovní telegrafní a telef. názvosloví**. Praha 1925. (Nákl. vlastním.)

Brožík Leopold, inž.: **Autopříručka**. Konstrukce, obsluha a p. Praha 1924. (Rebec) za 20 Kč.

Babor, dr. **Roľnický chov koní**. Praha 1925. (Neubert) za 30 Kč.

Dejmek P.: **Občanská nauka pro samouky**. Praha 1925. (Masar. lidový-chovní ústav.) Za 17 Kč.

Hanslian, prof., dr.: **Sto základních otázek z podnikářství**. 3. vyd. Brno. (Nákl. vl.)

Hudec R.: **Cestou k osvobození**. Obrazy a vzpomínky 1848 až 1918. Str. 568. Za 84 Kč.

Chopin Jules: **Pro novou evropskou rovnováhu**. Praha 1925. (Knihovna P. O. č. 43.)

Julinek Ant.: **Konstrukce automobilního motoru**. Praha roku 1925. (Knihovna techn. Tribuny č. 3.)

Kierles: **Německo-český automobilní slovník**. Praha 1925.

Kozák, pplk.: **Sbírka praktických příkladů k služeb. řádu I. a II. díl**: Vojenské kárné právo před kárným výborem. Praha 1926. (Nákl. vl.) Za 20 Kč.

Kraus Frant.: **Hry mícem**. Velké Meziříčí 1924. (Nová učit. knižnice, dílo 40, I. díl.)

Mrskoš Frant. a Milbauer Jaroslav: **Chemické názvosloví pro fotografy amatery**. 2. vyd. Praha 1925. (Knihovna Rozhledu fotografa-amatera sv. 2.) Za 40 Kč.

Majda Frant., prof.: **Plování**. Brno 1925. (Nákladem Moravských Novin.)

Návod k řízení a obsluze letadlového motoru Hispano-Suiza 300 HP, Plzeň 1925. (Vyd. Akc. společnost dříve Škodovy závody.)

Steinhausz Mír.: **Nonius**. Vznik a chovatelská tvorba plemene. Praha 1925. (Zeměd. knihkupectví.) Za 7 Kč.

Stocký Jan, dr.: **Hospodářský obraz jižních Čech**. Praha 1925. (Dědictví Husovo.) Za 7 Kč.

Stodola Jar., dr.: **Příspěvek k studiu mikroskopické struktury spongiy kostí kopytní**. Praha 1925. Dis. práce. Za 5 Kč.

Václav, inž., dr., doc.: **Z praktické meteorologie**. Praha 1925. Za 3 Kč.

Veselý Josef: **Náš teplokrevník**. Dějiny chovu koně na Slovensku. Praha 1925. (Zeměd. knihkupectví.) Za 40 Kč.

Werstadt Jan.: **Den osvobození.**
Pořadatelům oslav ke dni 28. října.
Praha 1925. Str. 120.

II Nově vydané (schválené) služební předpisy.

D-II-2a: Cvičný řád pro 7.5 cm horský kanon vzor 15.

D-II-3a: Cvičný řád pro 9 cm kanon proti letadlům.

D-IV-6: Dělostřelecká nauka pro 15 cm hrubou houfnici vz. 14/16.

D-IV-11: Dělostř. nauka pro 30.5 cm těžký mořdř vz. 16.

D-IV-36: O brzdících kapalinách.

D-IV-36: 1, 2, 3. doplněk k služ. předpisu, O brzdících kapalinách.

D-IX-1a: Instrukce pro tanky.

D-X-4: Optické přístroje a střelecké pomůcky čs. armády.

D-X-4: 1 a 2 doplněk k služ. předpisu „Optické přístroje“.

D-XI-11c: Podrobné výkazy rážového materiálu 30.5 cm těžkého mořdře.

D-XI-21a: Tabulky střelby pro 10 cm lehkou houfnici vz. 14/19 a 10 cm horskou houfnici vz. 16/19.

D-XII-4e: Podrobné výkazy rážového materiálu 10 cm polní houfnice vz. 14/19.

D-XII-6e: Podrobné výkazy rážového materiálu 15 cm hrubé houfnice vz. 14/16.

D-XII-7e: Mírový počet materiálu baterií vyzbrojených 15 cm těžkým kanonem vz. 15, 15/16, 15/20.

D-XII-8e: Podrobné výkazy rážového materiálu 15 cm těžké houfnice.

D-XII-11e: Mírový počet materiálu baterií, vyzbrojených 30.5 cm mořdřem vz. 16.

D-XII-12e: Podrobné výkazy rážového materiálu 15 cm hrubé houfnice vz. 25.

D-XII-36a: Výstrojní předpis pro baterie proti letadlům.

D-XIII-1: Nauka o různých střelných a sečných zbraních.

D-XIII-4c: Nauka o adoptovaném kulometu Schwarzloseově vz. 7/24.

D-XIII-5: Nauka o ručních granátech.

D-XV-9: 1. doplněk k služebnímu předpisu „Jak dodávat a přijímat zboží dřevařské atd.“

D-XV-10: 1. doplněk k služebnímu předpisu, jak dodávat a přejímat přízí etc.

D-XVIII-2: Roztřídění a názvosloví zbrojního materiálu. 2. sešit.

D-XVIII-6: Roztřídění a názvosloví

zbrojního materiálu (rubrika 19—23).

G-III: Působnost a chod služeb v poli.

G-IX: Směrnice pro vyhledávání, soustřeďování, výklad a rozesílání zpráv.

H-I-1: Sešity oprav k vojenským služebním předpisům. Příl. 16.

H-IV-3a: Hospodaření oděvem, výstrojem, polním náčiním a správkovým materiálem v míru.

H-IV-5: 1. doplněk k služ. předpisu „Hospodaření s oděvem, výstrojem atd.“

K-II-9: 1. doplněk k služ. předpisu „Seznam průměrná váha a ceník vozů, kar, jejich součástek, jakož i materiálu, z kterého se ve vojsku vybírá a opravuje vozatajský materiál.“

L-II-1: Předpis pro školu odborného dorostu letectva.

K-III-8: Služební činnost v ústavech pro remontní službu.

Návod pro vedení válečných deníků. Nákl. M. N. O., Praha 1925. (Borový.)

Péče o koně a jich ošetřování. (Služ. pomůcka.) Praha 1925. V kom. Frant. Borového.

S-I-4c: Polní zdravotnická výzbroj vojenských těles.

S-II-1a: Zkoušení a složení léčiv a obvazů.

Sbírka zásadních rozhodnutí nejvyššího vojenského soudu. III. sv. (Služ. pomůcka.)

Střelecké instrukce branné moci. Díl I. seš. 1—4 a díl II. Nákl. M. N. O. Praha 1925. (Borový.)

Sešity oprav k služebním předpisům. Roč. III. a IV. až seš. 3. Praha-Střešovice 1925 a 6.

Š-I-2: Sebeochrana.

T-I-2c-3, díl III. Práce při stavbě mostů. Zabezpečování a upravování mostů k přechodům.

T-I-2c-4, díl IV: Stavba výpomocných mostů a převážení.

T-1-8a: Skalní strojní vrtáčky.

T-I-13a: Roztřídění a názvosloví ženijního materiálu.

T-II-3b: Telegraf a telefon.

T-II-8a, díl I: Hospodaření s spojácím materiálem.

V-I-2d: Trinitrofenol (kyselina pikrová).

Válečný ústroj (výzbroj a výstroj) pěší roty. Praha 1925. M. N. O. (v kom. Borového.)

Z-IV-3: Vojenské obhlídky (průzkum). (Budoucně dále.)

Oprava.

K článku štábního kapitána gšt. Jana Polívky, uveřejněném v č. 1. VR str. 3 a další: „Posice na svahu odvráceném od nepřítele doplň na str. 5. ze str. 8. řádky 6—13, které při lámání byly přehozeny.“